

Құрметті оқырман!

Сіздердің назарларыңызға ҮЕҰ-дар қызметінде, коммерциялық емес секторда жиі қолданылатын көшбасшылар мен ұйым жетекшілеріне арналған қазақша-орысша терминдер сөздігін ұсынып отырмыз. Қысқаша глоссарий барлық терминологияны қамтуы мүмкін емес, бірақ ол қазақ тілінде тренинг өткізіп жүрген жаттықтырушыларға қосымша көмек құралы бола алады деп сенеміз.

Ұсынылып отырған глоссарийде беріліп отырған сөздердің аудармалары, қолданылған түсініктер әр – түрлі шығарылымдардан, интернет көздерінен алынып құрастырылды. Оны құрастырудың міндеттерінің бірі - тренинг жаттықтырушыларына, ҮЕҰжетекшілеріне осы саладағы терминдер туралы жалпы түсінік қалыптастыру болды, терминдердің орыс тіліндегі аудармасы және ағылшын тіліндегі эквиваленті оқырмандар, қажеттілікке байланысты, оригинал көзімен оларды өзара салыстырып, түсінуіне көмектесу үшін беріліп отыр.

Жұмыстарыңызға табыс тілейміз!

Құрастырушылар. Елшібаева Б.Қ., Қуанышева А.Б., Отарбаева Б.З. Коммерциялық емес ұйымдарда тренинг өткізуге арналған қазақша – орысша терминдер сөздігі,- Алматы, 2014 жыл, 64 бет.

Адам құқықтары - азаматтың жеке тұлға, қоғам мүшесі ретіндегі құқықтық мәртебесін сипаттайтын ережелер жиынтығы. Демократиялық қоғам адамның белгілі, халықаралық және мемлекетішілік құқықтық актілерде бекітілген, құқықтары мен еркіндігін мойындайды.

Права человека (англ. Human Rights) - совокупность правил, характеризующих правовой статус гражданина, как физического лица, члена общества. Демократическое общество признает за человеком определенные, зафиксированные в различных международных и внутригосударственных правовых актах права и свободы.

Адам құқықтары бойынша Еуропалық конвенция - өмір сүру құқығын қорғау, азаптау мен құлдықты жою, әділетті сот жүргізілу құқығы мен еркіндігін қорғау, ой және дін еркіндігін және т.б. мақсаттарды көздейтін шарт.

Европейская конвенция по правам человека (англ. European Convention on Human Right) – договор, имеющий целью защиту права на жизнь, упразднение пыток и рабства, защиту свободы и права на справедливое судебное разбирательство, свободу мысли и вероисповедания и т.д.

Адами капитал- адам бойындағы - қызметкер ретіндегі еңбек ету мүмкіндігін, еңбек қайтарымын, еңбек өнімділігі мен сапасын арттыратын - білімі, мамандығы, білігі, тәжірибесі нысанында көрініс табатын капитал. Адами капиталдың дүниеәуи (заттық) капиталдан өзгешілігі: ол сатылмайды және сатып алынбайды, тек адами капитал жасаған қызмет түрлері ғана сатылуы мүмкін. Адами капиталдың иесі оның иеленушісі де болып табылады. Адами капиталды қалыптастыру үшін материалдық құралдардың болуы жеткіліксіз, оған осы

капитал иесінің еңбек етуі, сондай-ақ отбасы мен қоғамның рухани және мәдени күш-қуат жұмсауы қажет. Күрделі жұмсалымдардың ерекші түрі - адамның ұдайы қалпына келтіре алатындай әлеуетін дамытуға, жұмыс күшінің жұмыс істеу сапасын арттыруға және жақсартуға жұмсалатын шығындардың жиынтығы.

Капитал человеческий (англ. Human capital) – капитал, воплощенный в людях в форме их образования, квалификации, знаний, опыта, повышающих трудовые возможности работников, их трудовую отдачу, производительность и качество труда. Человеческий капитал отличается от вещественного (физического) капитала; он не продается и не покупается, продаваться могут только услуги, создаваемые человеческим капиталом. Носитель человеческого капитала является и его владельцем. Для формирования человеческого капитала недостаточно материальных средств, необходимы труд носителя этого капитала, а также духовные и культурные вложения семьи и общества. Особый вид капиталовложений, совокупность затрат на развитие воспроизводственного потенциала человека, повышение качества и улучшение функционирования рабочей силы.

Азаматтығы жоқ адамдар статусы туралы конвенция - азаматтығы жоқ адамдар туралы мәселе бойынша қатысушы мемлекеттер үшін міндетті күші бар халықаралық құжат.

Конвенция о статусе лиц, не имеющих гражданства (англ. Convention on the status of stateless) – международный документ, имеющий обязательную силу для государств участников по вопросу о лицах, не имеющих гражданства.

Азаматтық (жеке бас) бостандығы - азаматтық қоғамның мүше азаматы ретіндегі

адамның негізгі табиғи, айрылмас құқығы. Ол өмір сүру, еркіндік, жекеменшік және бақытты болу құқығынан тұрады.

Гражданские (личные) свободы (англ. Civil liberties) – индивидуальные личные свободы – это естественные основополагающие, неотъемлимые права человека, как гражданина – члена гражданского общества. Они включают: право на жизнь, свободу, собственность и счастье.

Азаматтық бастамалар - өзара көмек жасау үшін және саяси, экономикалық және әлеуметтік салалары бойынша өз мүдделерін қорғау үшін ұйымдастырылған ұжымдық белсенділіктің, азаматтық бастамашылықтың көрінісі. Ол әртүрлі саяси-әлеуметтік мәселелерді шешу мақсатында азаматтардың өз еріктерімен құрылады.

Гражданские инициативы (англ. Civil initiative) – форма коллективной самоорганизации граждан для взаимопомощи или защиты своих интересов в политической, экономической и социальной областях. Основаны на личных контактах, полной добровольности и свободы участия при отсутствии формального членства, иерархической организации, дифференциации по социальному, партийному и другим признакам.

Азаматтық жауапкершілік - келісімшарт бойынша міндеттемелерді мүлдем орындамаған немесе тиісінше орындамаған, сонымен қатар басқа азаматтық құқық бұзушылықтар орын алған жағдайда іске асырылатын заңдық жауапкершіліктің түрі.

Гражданская ответственность (англ. Civil liability) – вид юридической ответственности, наступающей в случаях неисполнения или ненадлежащего исполнения обязательств по договорам, а так же при совершении других гражданских правонарушений.

Азаматтық қоғам - саяси өкіметке тәуелсіз жұмыс істейтін және оған ықпал жасауға қабілетті әлеуметтік қатынастар мен институттар жиынтығы; дербес жеке адамдар мен әлеуметтік субъектілер қоғамдастығы. Азаматтық қоғам деп адамның жеке тұлғасының және бейресми, мемлекеттік емес қоғамдық ұйымдардың дамуына қолайлы жағдай туғызатын әлеуметтік тәртіп түрін айтады. Аталған мемлекеттік емес ұйымдардың іс-әрекеті арқылы ғана жеке адам социумның, әлеуметтің даму жолына әсерін тигізе алады.

Гражданское общество (англ. Civil society) — это сфера самопроявления свободных граждан и добровольно сформировавшихся ассоциаций и организаций, независимая от прямого вмешательства и произвольной регламентации со стороны государственной власти. "

Азаматтық құқық- құқықтық - мүліктік қарым-қатынастарды және солармен байланысты жеке мүліктік емес қарым-қатынастарды, (мыс., азаматтың немесе заңды тұлғаның ар-намысын, абыройын, іскерлік беделін қорғау және т.б.) реттейтін құқықтың саласы. Азаматтар мен заңды тұлғалар өз мүдделерін көздей отырып, азаматтық құқықтарын ерікті түрде иеленеді және оларды жүзеге асырады.

Гражданское право (англ. Civil law)- является основной отраслью права, регулирующей частные (имущественные, неимуществ-

венные) взаимоотношения граждан, а также созданных ими юридических лиц, формирующиеся по инициативе их участников, основанные на независимости и имущественной самостоятельности, методом юридического равенства сторон и преследующие цели удовлетворения их собственных интересов.

Академиялық еркіндік - академиялық қоғамдастық мүшелерінің әрқайысын жеке алғанда немесе барлығының бірге зерттеу, әзірлеу, пікірталас, құжаттау, шығармашылық қызмет, оқыту, дәріс беру, ғылыми жұмыспен шұғылдану арқылы білімдерін дамытуға, таратуға ұмтылысының еркіндігін білдіреді.

Академическая свобода (англ. Academic freedom) — означает свободу членов академического сообщества, каждого в отдельности или всех вместе, в стремлении к развитию и передаче знаний через исследования, разработки, дискуссии, документирование, творческую деятельность, преподавание, чтение лекций и создание научных работ.

Ақпарат қауіпсіздігі - азаматтардың, қоғамның және мемлекеттің ақпаратты тиімді пайдалануына кедергі жасайтын ішкі және сыртқы қатерден ақпараттық жүйелердің қорғанылуы.

Безопасность информационная (англ. Information security) – защищенность информационных систем от внешних и внутренних угроз, препятствующих эффективно использованию информации гражданами, обществом и государством.

Ақпараттық - танымдық қызмет - білімнің әр түрлі саласындағы жетістіктері жайында білуге, білім деңгейінің көтерілуіне ықпал ететін адамның шұғыл түрде ақпарат

алу қажеттіліктерін өтеуге бағытталған қызмет.

Образовательно-информационная деятельность (Educational and informational activities) - деятельность, направленная на оперативное удовлетворение потребностей человека в получении информации о достижениях в различных областях знаний, в том числе, способствующая повышению его образовательного уровня.

Альтруизм - өзгелерге риясыз жақсылық жасауға байланысты белсенділікті білдіретін түсінік; басқа адамның немесе басқа адамдардың, жалпы алғанда - барлық қоғамдық мүдделер жолында өз мүддесінен бас тартуға дайын тұратын - құрбандық түсінігіне сай келеді; Кейбір мағынасында өзімшілдікке (эгоизмге) қарама-қарсы тұрғыда қарастыруға болады.

Альтруизм (англ. Altruism) — понятие, которым осмысливается активность, связанная с бескорыстной заботой о благополучии других; соотносится с понятием самоотверженности — то есть с приношением в жертву своих выгод в пользу блага другого человека, других людей или в целом — ради общего блага. В некоторых смыслах может рассматриваться как противоположное эгоизму.

Ассоциация - өзінің қызметін үйлестіру және ортақ мүдделерін қорғау үшін құрылған коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдардың ерікті бірлестігі.

Ассоциация (англ. Association) – соединение, добровольное объединение коммерческих или некоммерческих организаций для координации своей деятельности и защиты общих интересов.

Асырап алған балалар - мемлекеттің немесе асырап алу және балаларды қабылдаушы отбасыларына орналастырумен айналысатын жеке агенттіктің қорғаншылығындағы, бірақ асырап алған ата-аналарының отбасыларында қысқамерзімді, ортамерзімді немесе ұзақмерзімді шарт негізінде тәрбиеленуде болатын балалар.

Дети, приемные (англ. Adopted children) – это дети, которые находятся под опекой государства или частного агентства, занимающегося усыновлением (удочерением) и устройством детей в приемные семьи, но находящиеся на воспитании в семьях приемных родителей на краткосрочной, среднесрочной или долгосрочной договорной основе.

Ата - ана құқығынан айыру - заңды жаза - тәрбиелеуден жалтарған ата- анасы тарапынан қатыгездік көрген, балалардың құқығын қорғау үшін қолданады. Ата- ана құқығынан айыру тек қана сот жүзінде іске асады. Сотқа мемлекеттік және қоғамдық ұйымдардан, қамқоршысы мен асыраушысы тарапынан өтініш білдіруге болады. Ата- ана құқығынан айырылған ата -аналар баламен туыстық қатынастың барлығынан айырылады, бірақ оны асырау міндетінен босатылмайды. Екі бірдей ата-анасынан айырылғанда бала қорғаншылық пен қамқорлық ұйымдарына тапсырылады.

Лишение родительских прав - законодательная мера, направленная на охрану прав детей, воспитывающихся в семье, защиту их от жестокого обращения со стороны родителей, их вредного влияния (например, родители являются хроническими алкоголиками, наркоманами) или уклонения от обязанностей по воспитанию. Лишение родительских прав производится только в судебном порядке. Заявления в суд могут быть поданы госу-

дарственными или общественными организациями, одним из родителей или опекуном (попечителем) ребенка, органами опеки и попечительства. Родители, лишённые родительских прав, теряют все права фактического родства с ребёнком, однако это не освобождает их от обязанности по его содержанию. Одновременно с вынесением судом решения о лишении родительских прав ставится вопрос об алиментах ребёнку. При лишении родительских прав обоих родителей ребёнок передаётся на попечение органов опеки и попечительства.

Ата-ананың қамқорынсыз қалған балалар - ата-аналарының (ата-анасының) қамқорлығынсыз қалған бала (балалар) – ата-ана құқықтарының шектелуіне немесе олардан айрылуына, хабарсыз кеткен деп танылуына, қайтыс болған деп жариялануына, әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектелген деп танылуына, бас бостандығынан айыру орындарында жазасын өтеуіне, бала тәрбиелеуден немесе оның құқықтары мен мүдделерін қорғаудан жалтаруына, оның ішінде баланы тәрбиелеу немесе медициналық ұйымнан алудан бас тартуына байланысты, сондай-ақ ата-ана қамқоршылығы болмаған және Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өз құқықтары мен мүдделерінің қажетті қорғалуын қамтамасыз етуге мұқтаж болған өзге де жағдайларда жалғыз ата-анасының немесе екеуінің де қамқорлығынан айрылған бала (балалар).

Дети, оставшиеся без попечения родителей (англ. Children without parental care) – лица, в возрасте до 18 лет, которые остались без попечения единственного или обоих родителей в связи с ограничением или лишением их родительских прав, признанием родителей безвестно отсутствующими, объявленным их умершими, признанием не-

дееспособными (ограниченно дееспособными), отбыванием родителями наказания в местах лишения свободы, уклонением родителей от воспитания детей или защиты их прав и интересов, в том числе при отказе родителей взять своих детей из воспитательных или лечебных учреждений, а также в иных случаях отсутствия родительского попечения.

Ата-ананың құқықтары мен міндеттері - ата-ананың құқықтары мен міндеттері АХАЖ бөліміне баланың тіркелуін негізге ала отырып міндеттеліп белгіленеді. Ата-ананың баланы кәмелет жасына толғанша тәрбиелеуге құқығы бар, сонымен қатар оны бағуға, қамтамасыз етуге, тәрбиелеуге, оқытуға, дамытуға, оның құқығын қорғауға жауапкершілігі бар. Анасы мен әкесі бірге тұрса да, тұрмаса да балаларына жауапкершілікті теңдей көтереді. Егер ата-анасы бөлек тұратын болса және баланың кіммен бірге тұратынына келісе алмай дауласқан жағдайда, бұл сұрақты баланың қалауы бойынша сот шешеді. Баласынан бөлек тұратын ата - ананың қайсысы болса да баланы тәрбиелеуге және онымен сөйлесуге құқығы бар. Оны тәрбиесі жөніндегі даулар ата - анасының қатысуымен қамқорлық және қорғаншылық органдары арқылы шешіледі.

Родительские права и обязанности - определяются на основе записи о ребенке в органах ЗАГС. Родители имеют право на воспитание ребенка до его совершеннолетия, и в то же время несут обязанности по его содержанию, воспитанию, обучению, развитию, защите его прав и интересов. Мать и отец имеют равные обязанности в отношении детей независимо от того, находятся они в браке или брак расторгнут. Если родители живут раздельно и не пришли к соглашению, с

кем будет находиться ребенок, этот вопрос решает суд исходя из его интересов. Родитель, проживающий отдельно, обязан принимать участие в воспитании ребенка и вправе общаться с ним. Споры по вопросам воспитания разрешаются органами опеки и попечительства с участием родителей.

Атқарушы билік - биліктің тармақталу қағидаларына негізделген мемлекеттік биліктің үш тармағының бірі. Заң шығарушы биліктің қабылдаған заңдарын іске асыру арқылы атқарушы басшылық міндетті іске асырады, мемлекеттің ішкі және сыртқы қызметін ұйымдастырады.

Власть исполнительная (англ. Executive) — одна из трёх ветвей государственной власти, основанная на принципе разделения властей. Осуществляет распорядительно-управленческие функции, организует внутреннюю и внешнюю деятельность государства путём реализации принятых законодательной властью законов.

Атқарушы директор - мекеменің күнделікті жұмыстарын басқаратын және басқарушы орган мен мекеменің шешімін шығаратын жоғары лауазымды тұлғалардың бірі.

Исполнительный директор - одно из высших должностных лиц организации, осуществляющее повседневное руководство делами организации и проводящее в жизнь решения высшего руководящего органа или руководителя организации.

Аттестаттау -күәлік; қызметкердің атқарып отырған лауазымына немесе дәмеленіп отырған лауазымына білім, біліктік деңгейінің сай келуін анықтау; мемлекеттік ұйымдарда, мекемелерде – квалификациялық разрядты берудің міндетті шарты; сертификаттаумен мәндес өнім

сапасының сай келуін анықтау және құжат жүзінде рәсімдеу.

Аттестация (англ. Attestation) – свидетельство; установление соответствия уровня знаний, квалификации работника занимаемой им должности или должности, на которую он претендует; в государственных организациях, учреждениях – необходимое условие присвоения квалификационного разряда; установление и документальное подтверждение качества продукции; то же, что и сертификация.

Аудит - аудиторлардың (аудиторлық фирмалардың) келісімшарт негізінде экономикалық субъектілердің бухгалтерлік (қаржы) есептемесін, төлемді есеп айырысу құжаттамаларын, салық мағлұмаларын және басқа қаржы міндеттемелерін ведомстводан тыс тәуелсіз тексерулерді жүзеге асыру жөніндегі кәсіпкерлік қызметтің түрі, сондай-ақ бухгалтерлік есепті жолға қою, қалпына келтіру және жүргізу, қаржы есептемесін жасау; активтер мен пассивтерді бағалау, қаржы, салық, банк және өзге де шаруашылық заңнамасы мәселелері бойынша кеңес беру жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу. Сонымен бірге, аудитор кәсіпорынға оны салық органдарында және төрелік соттарда қорғау жөнінен көмек көрсете алады.

Аудит (англ. Audit) – вид предпринимательской деятельности аудиторов (аудиторских фирм) по осуществлению на договорной основе независимых внутриведомственных проверок бухгалтерской (финансовой) отчетности, платежно-расчетной документации, налоговых деклараций и других финансовых обязательств экономических субъектов, а также выработка предложений по постановке, восстановлению и ведению бухгалтерского учета, составлению финансовой отчетности; оценке

активов и пассивов; консультированию по вопросам финансового, налогового, банковского и иного хозяйственного законодательства. Кроме того, аудитор может оказывать помощь предприятию в защите интересов последнего в налоговых органах и арбитражных судах.

Аудитор - аудиторлық фирма қызметкері; компаниялардың қаржы-шаруашылық қызметінің жай-күйін компания басшылығымен жасалған өзара шарт негізінде және компанияның қызметін қадағалаушы мемлекеттік органдардың арнаулы рұқсаты (Өкілеттігі) бойынша тексеретін адам. Аудитордың атқарымына тек бақылау ғана емес, сонымен бірге ақыл-кеңес беру де кіреді.

Аудитор (англ. Auditor)– сотрудник аудиторской фирмы; лицо, проверяющее состояние финансово-хозяйственной деятельности компаний на основе контракта, заключенного с руководством компании по специальному разрешению (полномочию) государственных органов, наблюдающих за деятельностью компании. В функции аудитора входит не только контроль, но и консультации.

Аудиторлық фирма - кәсіпорындармен шарт негізінде жылдық бухгалтерлік есептерді тексеретін және қуаттайтын шаруашылық есептегі тәуелсіз ұйым. Тексеру кезінде аудиторлық фирма бухгалтерлік есептің жай-күйін және оның қойылатын талаптарға сай келуін, қаржы – шаруашылық мәселелері жөніндегі қолданылып жүрген заңнаманың, құрылтай құжаттары мен басқа да құжаттар ережелерінің сақталуын, бухгалтерлік есеп деректерінің нақты ережеге сай келуін бақылайды.

Аудиторская фирма (англ. Auditor firm) – независимая хозрасчетная организация, осуществляющая на договорных началах с предприятиями проверку и подтверждение годовых бухгалтерских отчетов. В ходе проверки аудиторская фирма контролирует: состояние бухгалтерского учета и его соответствие предъявляемым требованиям, соблюдение действующего законодательства по финансово-хозяйственным вопросам, положений учредительных и других документов, соответствие данных бухгалтерского учета фактическому положению.

Әдептік нормалар - жалпы құндылықтар мен этика ережелерінің жүйесі, ұйым өз қызметкерлерінен осы құндылықтар мен ережелердің сақталуын талап етеді.

Этические нормы (англ. Code of ethics) – система общих ценностей и правил этики, соблюдения которых организация требует от своих сотрудников.

Әдіс - белгілі бір теориялық, практикалық, танымдық, басқарушылық, тіршілік сипатындағы мәселелерді шешу жолдары мен белгіленген тәсілдері.

Метод - определенный путь, способ, прием решений задач теоретического, практи-

ческого, познавательного, управленческого, житейского характера.

Әдіснама- ғылыми зерттеу қағидаларының жүйесі, зерттеу жұмыстарының, мәліметтерді жинақтау және сараптау тәсілдерімен қоса, техникасының, әдістемесінің жиынтығы.

Методология - система принципов научного исследования, совокупность исследовательских процедур, техник, методик, включая приемы сбора и обработки данных.

Әдістеме- 1) оқыту тәсілдері туралы ғылым; 2) бір нәрсені оқытудың, оның іс жүзінде орындау әдістерінің жиынтығы.

Методика — 1) Наука о методах преподавания. 2) Совокупность методов обучения чему-нибудь., практического выполнения чего-нибудь.

Әйелдер және әлеуметтік мәселелер - әйелдердің қоғамдағы жағдайлары мен функционалдық рөлін көрсететін мәселелер.

Женщины и социальные проблемы (англ. Women and social problems) – проблемы, отражающие положение и функциональные роли женщины в обществе.

Әйелдер құқықтары - адам құқықтарының құрамдас және ажырамас бөлігі. Демократия әйелдерді кемсітудің барлық нысандарын жойып, олардың құқықтарын толық қамтамасыз етуді ұсынады.

Права женщин (англ. Women's Rights) – составная и неотъемлемая часть прав человека. Демократия предлагает ликвидацию всех форм дискриминации женщин, обеспечение их прав в полном объеме.

Әйелдерге қатысты зорлық - қоғамдық немесе жеке өмірде жынысына қарай әйелге жасалғандене, жыныстық және психологиялық залал немесе азап әкелетін немесе әкелуі мүмкін кез келген зорлық әрекеті, сондай-ақ осындай әрекеттің жасалу кәтері, бас бостандығынан мәжбүрлеп немесе еріксіз түрде айыру.

Насилие в отношении женщин (англ. Violence against women) – любой акт насилия, совершенный на основе полового признака, который причиняет или может причинить физический, половой или психологический ущерб или страдания женщине, а также угроза совершения таких актов, принуждение или произвольное лишение свободы, будь то общественной или личной жизни.

Әкімшілік - кәсіпорынды, не оның құрамдас бөлімдерін басқарушы орталық аппарат; облыс, қала немесе аудандағы мемлекеттік басқару органы.

Администрация (англ. Administration) – центральный аппарат управления предприятия или его структурного подразделения; Орган государственного управления в области, городе или районе.

Әкімшілік әдістер - персоналға басқарушылық әрекетті жүзеге асыруда билікке, тәртіпке және жазалауларға негізделген тәсіл.

Административные методы (англ. Administrative methods) – способ осуществления управленческих воздействий на персонал, базирующийся на власти, дисциплинах и взысканиях.

Әкімшілік-басқару шығыстары - ұйымды басқаруда жұмсалатын шығындар.

Административно - управленческие расходы (англ. Administrative expenses) – затраты по управлению организацией.

Әлеуметтік бейімделу - өмірдің қиын жағдайында қоғамда бекітілген әдеп пен ереже нормаларға баланың әлеуметтік жағынан белсенді түрде тез бейімделуі.

Социальная адаптация - процесс активного приспособления ребенка, находящегося в трудной жизненной ситуации, к принятым в обществе правилам и нормам поведения.

Әлеуметтік даму - әлеуметтік жүйедегі әртүрлі мүмкіндіктерді кеңейту, көбейту, күрделендіру.

Социальное развитие - усложнение, расширение возможностей, увеличение разнообразия в социальной системе.

Әлеуметтік жағдайлар - халық тұрмысының деңгейін, сапасын және өмір сүру жағдайын сипаттайтын көрсеткіштердің жиынтығы; халықтың нақты табыстары, материалдық игіліктер мен көрсетілетін қызметтерді тұтыну деңгейі, халықтың материалдық игіліктермен және көрсетілетін қызметтермен қамтамасыз етілуі.

Социальные условия (англ. Social conditions) – совокупность параметров, характеризующих уровень, качество и образ жизни населения; реальные доходы населения, уровень потребления материальных

благ и услуг, обеспеченность населения материальными благами и услугами.

Әлеуметтік жауапкершілікті бизнес - әлеуметтік маңызды жобаларға өз күштері мен қаражаттарын жұмсай отырып, қауымдастық өміріне белсенді қатысатын коммерциялық ұйымдар.

Социально ответственный бизнес – коммерческие организации, которые активно участвуют в жизни сообщества, вкладывая свои силы и средства в социально значимые проекты.

Әлеуметтік жетімдік - әлеуметтік жетімдік жиі қолданатын, бірақ заңды түрде бекітілмеген термин. Ата-анасы бар болса да, олардың қарауынсыз қалған, кәмелетке толмаған жасөспірімдердің көптігін білдіретін әлеуметтік көрініс. Әлеуметтік жетімдерге тастанды балалар, ата-анасы бас тартқан балалар, сот шешімімен ата-аналық құқықтан айырылған немесе жұмыс істеуге қабілетсіз (психикалық ауруларына байланысты) ата-аналардың балалары, тұрағы белгісіз немесе бас бостандығынан айрылған ата-аналардың балалары жатады.

Социальное сиротство - часто используемый, но не закрепленный законодательно термин; социальный феномен, означающий большое число несовершеннолетних, оставшихся без попечения родителей при наличии таковых. К социальным сиротам относятся дети-отказники; подкидыши; дети родителей, лишенных родительских прав или признанных судом недееспособными (при наличии психических заболеваний); дети, чьи родители находятся в местах лишения свободы или их местонахождение неизвестно.

Әлеуметтік зерттеулер - зерттеліп отырған көрініс туралы шынайы және сенімді деректер алу мақсатында

байланысқан, қоғамды басқару тәжірибесінде зерттеуден кейін пайдалануға болатын логикалық тұрғыда құрылған әдіснамалық, әдістемелік және ұйымдастырушылық-техникалық процедуралардың жүйесі.

Социологическое исследование - система логически последовательных методологических, методических и организационно-технических процедур, связанных единой целью - получить достоверные и надежные данные об изучаемом явлении для их последующего использования в практике социального управления.

Әлеуметтік идеялар мен жобалардың жәрменкесі - әлеуметтік идеялар мен жобалардың жәрменкесі әдетте келесі мақсаттарды көздейді:

- коммерциялық емес ұйымдардың мүмкіндіктері мен жетістіктерін, өзекті әлеуметтік проблемаларды шешудегі инновациялық тәсілдері мен технологияларын көрсету;

- диалогтық алаңды ұйымдастыру, қоғамдық институттардың өзара іс-әрекетін ұйымдық және заңнамалық жағынан қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар әзірлеу мақсатында тиімді әріптестік құрылымдар құру;

- өңірлік, республикалық, халықаралық деңгейде ұзақ мерзімді, тиімді, маңызды әлеуметтік жобаларды құрған және іске асырған кезде оқыту және ақпараттық қолдау жасау;

- қоғамдық бірлестіктер және өзге де коммерциялық емес ұйымдардың әлеуметтік-маңызды жобаларының тұсаукесерін өткізу.

Ярмарка социальных идей и проектов (англ. Fair of social ideas and projects) – Ярмарка социальных идей и проектов обычно проводится в целях:

- демонстрации возможностей и достижений некоммерческих организаций, инновационных подходов и технологий в решении актуальных социальных проблем;

- обучения и информационной поддержки при создании и реализации В185значимых социальных проектов регионального, республиканского, международного уровней;

- организации диалоговой площадки, создания эффективных партнерских структур для разработки предложений по организационному и законодательному обеспечению взаимодействия институтов общества;

- презентации социально-значимых проектов общественных объединений и иных государственных некоммерческих организаций.

Әлеуметтік қамсыздандыру - азаматтар қартайғанда, ауырған жағдайда, еңбек қабілетін толық немесе ішінара жоғалтқанда, асыраушысын жоғалтқанда, сондай-ақ құрамында балалары бар отбасыарын заңнамамен қарастырылған материалды қамтамасыз ету мен қызмет көрсету жүйесі.

Социальное обеспечение(англ.Social (maintenance)security)–предусмотренная законодательством система материального обеспечения и обслуживания граждан в старости, в случае болезни, полной или частичной утраты трудоспособности, потери кормильца, а также семей, в которых есть дети.

Әлеуметтік қамсыздандыру қорының жарнасы - әлеуметтік қамсыздандыру жүйесін және жұмыссыздық бойынша

жәрдемақыларды қаржыландыру үшін кәсіби қызмет табысынан алынатын аударым.

Взнос в фонд социального обеспечения (англ. Contribution to the social security fund) – отчисления из доходов за профессиональную деятельность для финансирования системы социального обеспечения и пособий по безработице.

Әлеуметтік қорғау - халықаралық және ұлттық нормалар негізінде адамның негізгі әлеуметтік құқықтарын қамтамасыз ету бойынша мемлекет жүзеге асыратын маңызды міндеттер. Тар мағынасында – өмір деңгейіне қатысты құқықтарын қамтамасыз ету.

Социальная защита (англ. Social protection) – важнейшая функция государства по обеспечению основных социальных прав человека на основе международных и национальных норм. В более узком значении – обеспечение прав в отношении уровня жизни.

Әлеуметтік қызмет көрсету - әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-медициналық, психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік-құқықтық қызмет пен материалды көмек, өзінің күшімен жеңіп шығуы қиын өмірлік жағдайда (мүгедектік, қартайған жасына байланысты өз-өзіне көмек көрсете алмауы, ауыруына, жетімдігіне, бақылаусыз қалғанына, мүсәпірлігіне, жұмыссыздығына, белгілі бір тұрғылықты орнының болмауына, жанжалдар, отбасында аяусыздық қатынасқа тап болғанда, жалғыздығына және т.б.) қалған азаматтарды әлеуметтік бейімдеуден өткізу мен әлеуметтік қолдау бойынша арнайы қызметтер көрсету орталықтарының жұмысы.

Социальное обслуживание (англ. Social service) – деятельность социальных служб по социальной поддержке, оказанию социально-бытовых, социально – медицинских, психолого – педагогических, социально-правовых услуг и материальной помощи, проведению социальной адаптации и реабилитации граждан, находящихся в трудной жизненной ситуации (инвалидность, неспособность к самообслуживанию в связи с преклонным возрастом, болезнью, сиротство, безнадзорность, малообеспеченность, безработица, отсутствие определенного места жительства, конфликты, жестокое обращение в семье, одиночество и т.п.), которую он не может преодолеть самостоятельно.

Әлеуметтік мәселелер - мемлекеттің араласуын қажет етуі тұрғысынан қарастырғандағы қоғам өмірінің жағымсыз жақтары.

Социальные проблемы (англ. Social problems) – негативные стороны в жизни общества, рассматриваемые с точки зрения необходимости вмешательства государства.

Әлеуметтік мемлекет - әлеуметтік кепілдер мен әлеуметтік қорғауға негізделген, әр азаматқа лайықты өмір сүруді қамтамасыз етуге ұмтылумен сипатталатын мемлекетті ұйымдастырудың тәсілі.

Государство социальное (англ. Social state) — способ организации государства, характеризующийся стремлением к обеспечению каждому гражданину достойных условий жизни, основанных на социальных гарантиях и социальной защите.

Әлеуметтік өзгеріс - қандай да бағыттағы әртүрлі әлеуметтік өзгерістердің кең ауқымын қамтитын түсінік. Ол әлеуметтік құрылымдардағы, әлеуметтік институттардағы, әлеуметтік

қатынастардағы қандай да бір өзгерістердің орын алуының дәйектерін ғана тіркейді.

Социальное изменение – понятие, охватывающее широкий круг разнообразных социальных перемен безотносительно к их направленности. Оно фиксирует лишь сам факт сдвига, какой-то перемены в социальной структуре, социальных институтах, социальных отношениях.

Әлеуметтік сала - халықтың ерекше әлеуметтік және рухани қажеттерін қанағаттандырушы қоғамдық өндіріс саласы; сонымен бірге әлеуметтік игіліктер берумен және қызметтер көрсетумен айналысатын адамдар қызметінің саласы. Әлеуметтік салаға денсаулық сақтау, білім және мәдениет мекемелері, сауда мен қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары жатады.

Социальная сфера (англ. Social sphere) – область общественного производства, обеспечивающая удовлетворение специфических социальных и духовных потребностей населения; одновременно область деятельности людей, занятых предоставлением социальных благ и услуг. Социальная сфера включает в себя учреждения здравоохранения, образования и культуры, предприятия торговли и общественного питания.

Әлеуметтік салық - әлеуметтік салық төлеушілер болып: дара кәсіпкерлер; жеке нотариустар, адвокаттар; ҚР резидент заңды тұлғалары; ҚР қызметін тұрақты мекемелер арқылы жүзеге асыратын резидент емес заңды тұлғалар табылады.

Социальный налог (англ. Social tax) – плательщиками социального налога являются: индивидуальные предприниматели; частные нотариусы, адвокаты; юридические лица; нерезиденты, осуществляющие деятельность в РК через постоянные учреждения.

Әлеуметтік саясат - тұрғындардың, олардың негізгі таптары мен топтарының жағдайына әсер етумен байланысты, жалпы мемлекеттік саясаттың бөлігі. Оның бөлімдері: табыстарды реттеу саясатын, халықтың еңбекпен қайтылуын, әлеуметтік қамтамасыз етуді, тұрғын үй, білім беру мен денсаулық сақтау салаларындағы саясатты біріктіреді. Халықаралық және ұлттық заңнамаларда қарастырылған адам мен оның құқықтарын қорғауға бағытталған. Әлеуметтік саясаттың мақсаты – адамды кез келген қоғамның жоғарғы құндылығы ретінде қолдау мен дамыту. Әлеуметтік саясатты жүзеге асыру, экономикаға жағымда жағынан да, жағымсыз жағынан да ықпал етуге қабілетті.

Политика социальная (англ. Social policy) – часть общей государственной политики, связанная с воздействием на условия жизни населения, его основных слоев и категорий. Включает разделы: политику регулирования доходов, занятости населения, социального обеспечения, политику в сферах образования и здравоохранения, жилищную и пр. Ориентирована на человека, защиту его прав, предусмотренных международным и национальным законодательством. Цель социальной политики – поддержание и развитие человека как высшей ценности любого общества. Реализация социальной политики способна оказывать как положительное, так и отрицательное воздействие на экономику.

Әлеуметтік серіктестік - қоғамның үш секторы – мемлекеттік құрылымдар, коммерциялық мекемелер мен коммерциялық емес ұйымдар – арасындағы барлық халықтың немесе бір аумақта тұратын оның жеке топтарының мүдделеріне сай әлеуметтік саладағы мәселелерді шешу мақсатындағы сындарлы өзара пайдалы серіктестік.

Социальное партнерство (англ. Social Partnership) – конструктивное взаимовыгодное сотрудничество между тремя секторами общества – государственными структурами, коммерческими предприятиями и некоммерческими организациями с целью решения проблем социальной сферы в интересах всего населения или его отдельных групп, проживающих на данной территории.

Әлеуметтік топтар - тарихи тұрғыда айқындалған қоғамның шеңберінде қалыптасатын, ортақ мүдделері, уәждемелік және құндылық бағдарларының, мінез-құлық нормаларының, әлеуметтік әрекеттерінің ұқсастығы бар адамдардың біршама тұрақты жиынтығы.

Социальные группы (англ. Social groups) – складывающиеся в рамках исторически определенного общества относительно устойчивые совокупности людей, имеющих общие интересы, сходство мотивационных и ценностных ориентаций, норм поведения, социальных действий.

Әлеуметтік төлемдер - қор алушының пайдасына жүзеге асырылатын ай сайынғы төлемдер.

Социальные выплаты (англ. Social Benefits) – ежемесячные выплаты, осуществляемые Фондом в пользу получателя.

Әлеуметтік шаралар - мұқтаждарға көмек көрсету үшін қолданылатын шаралар.

Социальные меры (англ. Social) – меры, принимаемые для оказания помощи нуждающимся.

Бағалау - а) әлдененің бағасы мен артықшылығын анықтау мен белгілеу; б) сараптама жүргізу және дәйекті пікір.

Оценивать (англ. Evaluate)— а) устанавливать или определять ценность или досто-

инство чего-либо; б) провести экспертизу и выдать обоснованное суждение.

Байқау - келісімшарт жасауға, тапсырыс алуға, тауар сатып алуға, мүлік құндылықтарын жекешелендіруге, лауазымды иеленуге, т.б. тапсырыстарға жалпы үміткерлер қатарынан қатысушылардың шектеулі санын анықтау. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу мақсатында әлеуметтік маңызды жобалардың лоттарын бөлу байқау негізінде жүзеге асырылады. Байқаудың мақсаты – үздік қатысушыны немесе үздік жобаны анықтау. Шетел (халықаралық) терминологиясында байқау, конкурс «тендер» деп аталады.

Конкурс (англ. Tender) – отбор ограниченного количества участников из общего числа претендующих на заключение договора, получение заказа, приобретение товара, приватизацию общественных ценностей, занятие должности и т.д. Во избежание коррупции распределение лотов социально-значимых проектов осуществляется на конкурсной основе. Цель конкурса – выделить лучшего участника или проект. В зарубежной (международной) терминологии конкурс именуется «тендером».

Бақылау - жобаның, бағдарламаның орындалуын үздіксіз бақылау.

Мониторинг (англ. Monitoring) - непрерывный контроль за реализацией проекта, программы и т. д.

Бақылаушылық кеңес - акционерлік қоғам құратын, қоғамның атқарушы органының қызметін бақылайтын кеңес. Бақылаушылық кеңес акционерлер немесе басқа адамдар қатарынан құрылады. Оның құрамына еңбек ұжымының өкілдері, кәсіподақ өкілдері, т.б. кіруі мүмкін.

Наблюдательный совет (англ. Supervisory board) – совет, создаваемый акционерным обществом, осуществляющим контроль за деятельностью исполнительного органа общества. Наблюдательный совет создается из числа акционеров или других лиц. В его состав могут входить представители трудовых коллективов, профсоюзов и т. д.

Бала асырап алу - ұл немесе қыз асырап алу. Жетім немесе ата анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды өз туған баласындай жанұясына қабылдау. Асырап алынған бала сол жанұяда барлық құқыққа ие болады. Жетім ретінде алатын жеңілдіктерден айырылады. Бала асырап алған ата-ана үшін баланың тағдыры мен оның толық жетілуі аса үлкен жауапкершілік жүктейді.

Усыновление/удочерение - принятие в семью ребенка, оставшегося без попечения родителей, на правах кровного. Ребенок после усыновления получает все права родного - со всеми вытекающими отсюда обязанностями его родителей, и лишается льгот, которые он имел как сирота. Усыновление для родителей означает высшую степень ответственности за судьбу ребенка и его полноценное развитие.

Бала асыраушы отбасы - жетім балалар мен ата-анасының қарауынсыз қалған балаларды қорғау мен қамқорлық көрсету органдары мен асырап алушы ата-ана арасындағы келісімшарт негізінде баланы жанұяға орналастырудың формасы.

Приемная семья - форма устройства детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, в семью на основании договора о передаче ребенка, который заключается органами опеки и попечительства и приемными родителями.

Бала құқықтары - Қазақстанда бала құқығын қорғаумен бірқатар ҰЕҰ айналысады. Олар мемлекеттік құрылымдар және халықаралық ұйымдармен (ЮНИСЕФ, МОТ-ИПЕК) тығыз қатынаста қызмет атқарады. Бұл саладағы негізгі құжаттар: «Бала құқықтары туралы конвенция» және "Қазақстан Республикасындағы балалар құқығы туралы" 2002 жылдың 8 тамызындағы заңы (өзгерістер мен толықтырулар енгізілген 20.12.2004 ж. № 13-3). Заң 10 тараудан тұрады, балаларды қоғамда толыққанды өмірге даярлаудың ба-сым қағидаларына негізделеді. Бала құқығын қорғау олардың қоғамдық маңызды және шығармашылық белсенділігін дамытып, лайықты өнегелі етіп тәрбиелеуге, әлемдік өркениеттің жалпы азаматтық құндылықтары негізінде ұлттық сананы, патриотизмді қалыптастыруға септігін тигізуі тиіс.

Права ребенка (англ. Rights of the Child) – защитой права ребенка в Казахстане занимается целый ряд НПО. В этом направлении они тесно сотрудничают с государственными структурами и международными организациями – прежде всего ЮНИСЕФ и МОТ-ИПЕК. Основополагающими документами в данной области являются: «Конвенция о правах ребенка» и закон Республики Казахстан от 08.08.2002 года «О правах ребенка в Республике Казахстан» (с внесенными изменениями и дополнениями от 20.12.2004 г. 13-3). Закон состоит из 10 глав и базируется на принципах приоритетности подготовки детей к полноценной жизни в обществе. Защита прав ребенка должна развивать у них общественно-значимую и творческую активность, воспитывать высокие нравственные качества, патриотизм, формировать национальное самосознание на основе общечеловеческих ценностей мировой цивилизации.

Балалар еңбегі - психикалық, физикалық, әлеуметтік, моральдық немесе балаға зиян келтіру тұрғысынан қауып-қатерлі болып келетін ақы төленетін де, төленбейтін де жұмыс және іс-әрекет.

Детский труд (англ. Child labor) – это как оплачиваемая, так и не оплачиваемая работа и деятельность, которые в психическом, физическом, социальном моральном отношении сопряжены с опасностью или причинением вреда ребенку.

Балаларды қанау - балаларға қатыгездікпен қарау немесе экономикалық пайда табу үшін негізсіз пайдалану - балаларды қанау болып саналады.

Детская эксплуатация (англ. Child exploitation) – эксплуатацией считается жестокое обращение с ребенком или необоснованное использование детей с целью получения экономической выгоды.

Балалық шақ - кәмелетке толмаған тұлғалардың құқықтық жағдайы.

Детство (англ. Child hood) – правовое состояние лиц, не достигших совершеннолетия.

Баланстық есеп - фирманың немесе жеке адамның белгілі бір күнгі активтері, пассивтері және таза құны туралы жиынтық есеп.

Балансовый отчет (англ. Balance sheet) – свободный отчет об активах, пассивах и чистой стоимости и собственного капитала фирмы или индивида на определенную дату.

Банктік кредит - банктер, арнаулы кредиттік-қаржы мекемелері арқылы жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар мен басқа да қарыз алушыларға ақшалай берілетін несиесі.

Банковский кредит (англ. Bank credit) – кредит, предоставляемый банками, специальными кредитно-финансовыми учреждениями функционирующим предприятиям и другим заемщикам в виде денежных ссуд.

Баспасөз хабарламасы - баспасөзде мүмкіндігінше жариялану үшін таратылатын дайын ақпарат.

Пресс-релиз (англ. Press – release) – Готовая информация, распространяемая для возможного опубликования в печати.

Бастамашыл топ - қандай да бір істі бастайтын пікірлері бір ұйымдасқан топ.

Инициативная группа - группа единомышленников, начинающих какое-либо дело.

Бедел - заңдастырылған билік иесі деп санағандықтан, адамдардың сөзсіз бағынуға дайын болуын сипаттайтын билік түрі.

Авторитет (англ. Authority) – тип власти, при котором люди с готовностью подчиняются руководителю, поскольку считают его легитимным.

Бейкоммерциалық кәсіпорын - заңды тұлға құқығы берілген дербес шаруашылық субъектісі, оның қызметі пайда алу мақсатын көздемейді және әлеуметтік маңызды қызметтерді орындауға бағытталған.

Некоммерческое предприятие (англ. Non-commercial enterprise) – Самостоятельный хозяйственный субъект с правами юридического лица, деятельность которого не имеет целью получение прибыли и направлена на выполнение социально значимых функций.

Бейкоммерциялық маркетинг - қоғам мүдделері үшін іс-әрекет жасайтын немесе әлде бір идеяны жақтайтын және қаржылай

пайда алуға тырыспайтын ұйымдар мен адамдар жүзеге асыратын маркетинг.

Некоммерческий маркетинг (англ. Non-commercial marketing) – маркетинг, осуществляемый организациями и отдельными лицами, которые действуют в общественных интересах или выступают за какую-либо идею и не стремятся к получению финансовой прибыли.

Бейформалды топтар - нақты бір мақсаттарға қол жеткізу үшін тұрақты түрде өзара іс-әрекет жасайтын ерікті құрылған адамдардың шағын топтары.

Группы, неформальные (англ. Informal groups) – свободно образованные малые группы людей, которые вступают в регулярное взаимодействие по интересам для достижения определенных целей.

Белсенді оқу - оқу жағдаятына толық қатысудың жолдары: 1) жазушының мақсатын қарастыру 2) материалда не айтылатынына болжам жасау 3) оқып отырған мәселені өзіңіздің өткен тәжірибеңізбен сәйкестендіру.

Активное чтение — полное участие в ситуации чтения путем: 1) рассмотрения цели автора; 2) предвидения, о чем скажет материал; 3) соотнесения того, что вы читаете, с вашим прошлым опытом.

Белсенді тыңдау - тыңдау жағдаятына толық қатысудың жолдары: 1) сөйлеушінің мақсатын қарастыру; 2) баяндамашының айтқанына баға беру 3) сұрақтар қою, орынды жағдайда комментарий жасау арқылы көңіл бөлу, ықылас білдіру.

Активное слушание — полное участие в ситуации слушания путем: 1) рассмотрения цели говорящего; 2) оценки того, что говорит докладчик; 3) проявления внимания, т.е.,

делая заметки, задавая вопросы и, если уместно, комментируя.

Бизнес- 1. Пайда беретін экономикалық қызмет; баудың көзі болып табылатын табыс әкелетін кез келген қызмет түрі (іс, кәсіп, кәсіпкерлік, т.б.) 2. Іскер белсенділіктің нысаны мен процессі ретіндегі кәсіпорын. 3. Шағын бизнес – аз ғана ауқымдағы, шағын фирмалардағы бизнес.

Бизнес (англ. Business) – 1. Экономическая деятельность, дающая прибыль; любой вид деятельности (дело, занятие, предпринимательство и др.), приносящий доход, являющийся источником обогащения. 2. Предприятие как форма и процесс деловой активности. 3. Малый бизнес – бизнес в небольших масштабах, на малых фирмах.

Бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі - қоғамның әлеуметтік мәселелеріне коммерциялық мекемелердің, заңда белгіленген немесе реттеуші органдардың талаптарынан тыс, ерікті түрде көңіл бөлу деңгейі. Бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі - мекеменің қоғам қажеттілігінің талаптарына, азаматтық парыз, қоғамдық міндеттемелер, нормалар мен құндылықтарға саналы түрде қатынасуын көрсетеді.

Социальная ответственность бизнеса (англ. Corporate Social Responsibility) - уро-

вень добровольного отклика коммерческой организации на социальные проблемы общества, лежащие вне определяемых законом или регулируемыми органами требований. Социальная ответственность бизнеса предполагает сознательное отношение организации к требованиям социальной необходимости, гражданского долга, общественных задач, норм и ценностей.

Билік- биліктің субъектісі мен объектісінің өзара әлеуметтік қатынасы, бұндай жағдайда биліктің субъектісі объектісін бақылап, ол арқылы өз шешімдерін іске асырады. Билік дегеніміз әрқашан субъект пен объектің екеуара қарым қатынасы. Объектінің бағынуынсыз билік болуы мүмкін емес.

Власть (англ. Power) - социальное взаимодействие субъекта и объекта власти, при котором субъект власти контролирует объект и реализует через него свою волю. Власть всегда является двусторонним отношением субъекта и объекта. Власть немыслима без подчинения объекта.

Босқындар - саяси сенімдері, нәсілдік, діни наным, азаматтық, ұлттық белгілері, белгілі бір әлеуметтік топқа жататындығы бойыншы қудалау құрбаны болу қауіптеріне байланысты өзі азаматы болып табылатын елден тыс жерде тұруға мәжбүр және осындай қауіптер салдарынан өз елінің қорғауын пайдалана алмайтын немесе қорғауын пайдаланғысы келмейтін шетелдіктер немесе өзінің бұрынғы тұрғылықты елінен тыс жерде тұрып жатқан, осы қауіптер салдарынан оған қайтып орала алмайтын немесе қайтып оралғысы келмейтін азаматтығы жоқ адамдар.

Беженцы (англ. Refugees) – иностранцы, которые в силу обоснованных опасений стать жертвой преследований по политиче-

ским убеждениям, признаку расы, вероисповедания, гражданства, национальности, принадлежности к определенной социальной группе вынуждены находиться вне страны своей гражданской принадлежности и не могут пользоваться защитой своей страны или не желают пользоваться защитой вследствие таких опасений, или лица без гражданства, находящиеся вне страны своего прежнего местожительства, которые не могут или не желают вернуться в нее вследствие этих опасений.

Босқындар статусы туралы конвенция - босқындар статусы туралы мәселе бойынша қатысушы мемлекеттер үшін міндетті күші бар халықаралық құжат.

Конвенция о статусе беженцев (англ. Convention on the Status of Refugees) - международный документ, имеющий обязательную силу для государств-участников по вопросу о статусе беженцев.

Бухгалтерлік есеп - қосарландырылған жазба жүргізу әдісімен жүйелендірілген жинақтау, тіркеу, кәсіпорынның шаруашылық қызметі туралы қажетті ақпаратты қаржы түрінде өңдеу, талдап қорыту.

Учет бухгалтерский (англ. Accounting bookkeeping) — систематизированный сбор, регистрация методом двойной записи, обработка, обобщение необходимой информации о хозяйственной деятельности предприятия в денежном выражении.

БҰҰ-ның бала құқықтары туралы конвенциясы - балаға қатысты бәрін қамтыған, мемлекеттер мойындауға дайын міндеттемелер тізбесі. Бұл міндеттемелер тікелей болуы мүмкін, мысалы білім алуға мүмкіндіктер жасау немесе кәмелетке толмағандарға қатысты әділ сот жүргізуді

қамтамасыз ету; я болмаса, ата-аналарына, отбасының басқа да мүшелеріне немесе қамқоршыларына өздерінің негізгі рөлдерін атқаруға, тәрбиелеуші және қорғаушы міндеттерін орындауға мүмкіндік беретін жанама түрде болуы мүмкін.

Конвенция ООН о правах ребенка (англ. United Nations Convention of the Rights of the Child) – это всеобъемлющий перечень обязательств в отношении ребенка, которые государства готовы признать. Эти обязательства могут быть прямыми, например предоставление возможности для получения образования или обеспечение должного отправления правосудия в отношении несовершеннолетних; либо косвенными, давая возможность родителям, другим членам семьи или опекунам играть свои основные роли и выполнять обязанности воспитателей и защитников.

Біліктілік- бұрынғы алған білімдерінің негізінде жаңа жағдайда белгілі бір қызмет пен әрекетті орындау қабілеті.

Умение — это способность выполнять определенную деятельность или действия в новых условиях, образовавшаяся на основе ранее приобретенных знаний и навыков

Бюрократия - үкіметтік орталық органдарының қолында барлық билік шоғырланған елдердегі мемлекеттік басқару. Бұл үкімет аппараты шенеуніктері мен басшыларының шексіз билігін білдіреді. «Бюрократия» термині жағымсыз сипатта болып келеді де, авторитарлық жүйелерге тән болады. Демократиялық қоғам бюрократияның жағымсыз сипаттарын шектеуге немесе еңсеруге бағытталған басқару және бақылау нысандарын жасауға ұмтылады.

Бюрократия (англ. Bureaucrasy) – государственное управление в странах, где абсолют-

но все сосредоточено в руках органов центральной правительственной власти, что в свою очередь подразумевает неограниченное господство руководителей и чиновников аппарата правительства. Термин «бюрократия» носит негативный характер и присущ авторитарным системам. Демократическое общество стремится выработать формы контроля и управления, направленные на преодоление или ограничение отрицательных черт бюрократии.

Гастарбайтер- дамыған өнеркәсіпті елге нашар дамыған елден тартылатын шетелдік жұмысшысы.

Гастарбайтер (англ. *Gastarbeiter*) – иностранный рабочий, привлекаемый из слабо-развитой страны в промышленно развитую страну.

Гендер- әлеуметтік сипаттағы ер мен әйел арасындағы айырмашылық, басқаша айтқанда, жыныстың мәдени келбеті. Бұл біздің жыныс туралы әлеуметтік – мәдени көзқарас аясындағы пікіріміз. Мысалы, әйел – ана, жар; ер – басшы, саясаткер және т.б.

Гендер (англ. *gender*) – различие между женщинами и мужчинами в социальном смысле, так называемая культурная маска пола. Это то, что мы думаем о поле в границах наших социокультурных представлений. Например, женщина – жена и мать, мужчина – руководитель, политик и т.п.

Гендерлік –құқықтық сараптама - халықаралық стандарттар мен нормалардың ұлттық заңнамада қандай дәрежеде іске асырылатынын айқындау. Ерлер мен әйелдер үшін тек тең құқықтар мен жауапкершілікті ғана емес, сонымен қатар тең мүмкіндіктерді де қамтитын гендерлік әділетті саясатты қалыптастыруға ықпал ететін, өкілетті және

атқарушы органдардың әлеуметтік гендерлік сезімталдық дәрежесін айқындау.

Гендерно-правовая экспертиза (англ. *Gender legal expertise*) – определение, в какой мере международные стандарты и нормы реализуются в национальном законодательстве. Определение степени гендерной чувствительности представительных и исполнительных органов, социума, способствующей формированию гендерно справедливой политики, включающей не только равные права и ответственность, но и равные возможности для мужчин и женщин.

Гендерлік талдау - әзірленіп жатқан және қолданыстағы даму жобаларының ерлер мен әйелдерге түрлі әсерін жүйелі зерттеу. Ол саяси, экономикалық, әлеуметтік және басқа да факторлардың әйелдер мен ерлерге қалайша әсер ететін байқауға және салыстыруға мүмкіндік береді.

Гендерный анализ (англ. *gender analysis*) – систематические исследования различного воздействия разрабатываемых и действующих проектов развития на мужчин и женщин. Он позволяет увидеть и сравнить, каким образом политические, экономические, социальные и иные факторы влияют на женщин и мужчин.

Гендерлік тең құқықтық - әйелдер мен ерлердің заң алдындағы тең құқықтығы, гендерлік теңдікке жету жолдарының бірі болып табылады.

Гендерное равноправие (англ. *Gender equality*) – равноправие женщин и мужчин перед законом, что является одним из путей достижения гендерного равенства.

Гендерлік теңдік - әйел мен ер адамның әлеуметтік тепе-теңдігі, жыныс арасындағы қатынастардың үйлесімі, әйел адамның саясатқа, экономикаға қатысуына бірдей

мүмкіндік беру және т.б. Алайда гендерлік теңдік жетістігі жыныс арасындағы психологиялық шектеуді жоюға, «жыныссыздық» мінез-құлқына жол бермеуі керек.

Гендерное равенство (англ. Gender equality) – это социальное равноправие мужчины и женщины, гармонизация отношений между полами, предоставление одинаковых стартовых возможностей участия женщин в политике, экономике и т.д. Однако достижение гендерного равенства не должно сводиться к стиранию психологических границ между полами, к «бесполости» поведения.

Грант - 1.Мәдени, ғылыми, т.б. мекемелер мен ұйымдарға ақшалай соманы бір жолғы бөлу немесе жабдықтарды, ғимараттарды, т.б. сыйға тарту (әдетте өзіндік қаражаттан). 2.Ұжымдарға, спорт командаларына, т.с.с. мемлекеттік қаражаттан өтеусіз берілетін жәрдемқаржы, демеуқаржы. 3.Студенттер мен оқушыларға мемлекеттік немесе жергілікті бюджеттен төленетін шәкіртақы.

Грант (англ. Grant) – 1. Единовременное выделение денежной суммы или дарения оборудования, помещения и т.п. (обычно из личных средств) культурным, научным и др. учреждениям и организациям. 2. Безвозмездная дотация, субсидия, коллективам, спортивным командам и пр., представляемая из государственных средств. 3. Стипендия, выплачиваемая студентам и ученикам из государственного или местного бюджета.

Грантмейкер- грант тағайындайтын ұйым.

Грантмейкер - организация, предоставляющая грант.

Гранттар байқауы - алдын ала бекітілген өлшемдер жиынтығына сәйкес өтінімдер беруге ұйымдастырылған түрде шақыруды қамтитын, және солардың ішінен бірнешеуін таңдау және қаржыландыру үрдісі. Жабық байқаулар, аумақтық байқаулар, ағымды, сыйақы байқаулары, бірінші грант байқауы, бірсатылы және көпсатылы байқаулар болып жіктеледі.

Конкурс грантов – процесс, включающий приглашение организованным образом предоставлять заявки в соответствии с набором заранее утвержденных критериев, а также отбор и последующее финансирование некоторого их количества. Различают закрытые конкурсы, региональные конкурсы, текущие, призовые конкурсы, конкурс первого гранта, одноэтапные, многоэтапные конкурсы.

Гранттық келісім - бұл донор (қайырымдылық жасаушы) мен реципиент (қайырымдылық алушы) арасындағы келісім-шарт түріндегі құжат. Бұл құжатта жобаны қаржыландырудың тәртібі мен шарттары көрсетіледі.

Грантовое соглашение – это документ, который имеет форму договора между донором(благотворителем) и реципиентом (грантополучателем), и в котором отражены порядок и условия финансирования проекта.

Дағдарыс орталығы - зорлықтын немесе зорлық қатерінің салдарынан қиын жағдайға тап болған, тәуекел тобындағы адамдарға, көбінесе әйелдерге қызмет көрсететін (кеңес беру, уақытша баспана беру, қалпына келуге көмектесу) ұйымдар.

Кризисные центры (англ. Crisis Centers) – организации, представляющие услуги (консультации, временное убежище, помощь в реабилитации) лицам из групп риска, чаще всего женщинам, попавшим в сложную си-

туацию вследствие насилия или угрозы населения.

Дағды, машық - әртүрлі мәселерді шешуде автоматты деңгейге дейін жеткізілген біліктілік (көбінесе қозғалыстық). Әр әрекеттің жаңа тәсілі алғашында өз бетінше өтеді. Сонан соң көп қайталану нәтижесінде автоматты түрде орындалатын әрекет ретінде жүзеге асады. Еңбек қызметіндегі дағдылар қызметкердің біліктілік пен кәсіби құзыреттілігінің маңызды элементі болып табылады.

Навык — доведенное до автоматизма умение решать тот или иной вид задачи (чаще — двигательных). Всякий новый способ действия, протекая первоначально как некоторое самостоятельное, развернутое и сознательное действие, затем в результате многократных повторений может осуществляться уже в качестве автоматически выполняемого действия. Навыки в сфере трудовой деятельности являются важным элементом квалификации и профессиональной компетентности работника.

Даму - бірте-бірте сатылай жеке тұлғалық өсу немесе білім, білік, қарым-қатынас және әдептер эволюциясы. Олар үлкен тәжірибе негізінде алынған білімдер аркасында жақсара түседі (әдетте қызмет сатысын жоғарылатуға, жұмыс орнын жетілдіруге ұмтылатын білім мен білік дағдысы бар адамдарға байланысты қолданылады).

Развитие (англ. Development) — постепенный индивидуальный рост или эволюция знаний, умений, взаимоотношений и поведения, которые улучшаются, благодаря знаниям, полученным на основании большого опыта обычно применимо к людям, у которых же есть часть знаний, умений и навыков по взаимоотношениям, но которые хотят их

улучшить, сменить место работы или должность либо двигаться вверх по служебной лестнице).

Дебрифинг- адамдардың өзіндік жұмысына бағытталған, тапсырмаларды қорытындылау үшін жүргізілетін кезең. Адам өз ішкі дүниесінде жаңа немесе бұрын сезінбеген нәрселерді ашқан сәттерде, оны белгілі бір сезімдер кернеуі мүмкін. Адамның өзіндік жұмысына арналған тапсырмалар, міндетті түрде қатысушылармен, сол тапсырмаларды орындау барысында бастарынан өткізген сезімдерді талқылаумен аяқталуы қажет. Бұндай кезең "дебрифинг уақыты" деген атқа ие, оның мақсаты - ішкі эмоционалды кернеуден арылту. Рөлдік ойындарда "дебрифинг" термині басқа мағынаға ие болады - ол қатысушының атқарған рөлінен шығу үрдісін білдіреді.

Дебрифинг — стадия, завершающая упражнения, направленные на внутреннюю работу человека. Когда человек открывает в себе что-то новое или ранее неосознаваемое, его могут переполнить определенные чувства. Упражнения, направленные на внутреннюю работу человека, обязательно должны заканчиваться обсуждением с участвующими тех чувств, которые они пережили в процессе выполнения этого упражнения. Такая стадия имеет название «время дебрифинга», ее цель — снять внутреннее эмоциональное напряжение. В ролевой игре термин «дебрифинг» имеет несколько иное значение — это

процесс выхода участников из роли, которую они выполняли.

Девиантты даму (лат. *deviatio* - ауытқу) - жалпыға ортақ ережелерден тыс, қабылданған құқықтық немесе моральдік нормаларға қарама-қайшы әлеуметтік іс-әрекеттерге, мысалы маскүнемдікке, азғындаушылыққа, зорлық-зомбылыққа, ұрлыққа әкелетін психикалық дамудың ауытқуы.

Девиантное развитие - отклоняющееся психическое развитие, приводящее к поступкам, противоречащим нормам морали или права, например, пьянству, половой распущенности, мошенничеству, воровству и др.

Девиация (девианттық мінез-құлық) - жалпыға ортақ ережелерден ауыткытын әлеуметтік іс-әрекет, осы ережелерді бұзатын адамдар мен әлеуметтік топтардың қылықтары; қабылданған құқықтық немесе моральдік нормаларды бұзған адамның мінез-құлқы.

Девиация (девиантное поведение) - поведение, отклоняющееся от ожидаемого и одобряемого в социуме.

Демеуші - іс-шаралардың әрқилы түрлерін жүзеге асыруға немесе жаңа ұйымды құруға көмектесетін заңды немесе жеке тұлға. Қайтарымды қажет етпейтін қаржылық және материалдық көмек көрсететін, әлеуметтік-экономикалық, қайырымдылық коммерциялық жобаларды іске асыруға, кәсіпорын, қоғам және басқа ұйымдардың қызметін қолдауға көмектесетін адам немесе адамдар тобы.

Спонсор (англ. Sponsor) – юридическое или физическое лицо, которое содействует реализации различного вида мероприятий или учреждения новой организации. Лицо или группа лиц, организация, которые ока-

зывают безвозмездную финансовую или материальную помощь, содействие в проведении социально-экономических, благотворительных коммерческих проектов, поддержку деятельности предприятий, обществ и других организаций.

Демеушілік - бағдарламаны, жобаны, іс-шараларды қолдау көрсету мақсатында, я жеке қызметін жарнамалау мақсатында қаржыландыру. Тура және жанама түрде табыс табу мен басқа да мүдделерді қарастырады.

Спонсорство – финансирование программы, проекта, мероприятия как с целью его поддержки, так и для рекламы собственной деятельности. Предусматривает прямое или косвенное извлечение прибыли или иной выгоды.

Демократия-мүмкін болатын бірнеше билік түрінің бірі. Демократия халық билігінің синонимі ретінде қолданылады, бір (монархия мен автократия) немесе бірнеше (аристократия мен олигархия) тұлғалар билігінен ерекшеленеді. «Демократия» «халық билігі» деген ұғымды білдіретін грек сөзінен шыққан.

Демократия (англ. Democracy) – одна из нескольких возможных форм правления. Демократия является синонимом правления народа и как таковая отличается от правления одного лица (монархия и автократия) или нескольких лиц (аристократия или олигархия). «Демократия» происходит от греческого слова, которое означает «правление народа».

Демократиялық құқықтар - демократиялық қоғам ретіндегі құқықтық мемлекет кепілдік беретін жеке адамның және азаматтың құқықтары. Демократиялық қоғамда әрбір адам тікелей немесе еркін сайланған өкілдер арқылы мемлекетті

басқаруға, мемлекеттік қызметке тұруға құқылы. Демократиялық қоғамда мемлекеттік биліктің негізі халықтың қалауы болып табылады.

Демократические права (англ. Democratic rights) - это права личности – человека и гражданина, гарантии которых обеспечивает правовое государство как аспект демократического общества. В демократическом обществе каждый имеет право принимать участие в управлении государством прямо или через свободно избранных представителей, право на равный доступ к государственной службе. Основой государственной власти в демократическом обществе является воля народа.

Донор - қайырымдылық қауымдастықтарында қолданылатын кәсіби термин. Ол ірі көлемдегі қайырымдылық жасаушы немесе тұрақты негізде грант беруші жеке тұлғаны немесе ұйымды білдіреді. Донор рөлінде әдетте қайырымдылық қорлар, банктер, корпорациялар мен оның жетекшілері болып келеді.

Донор – профессиональный термин благотворительного сообщества, обозначающий частное лицо или организацию, делающие крупные пожертвования или предоставляющие на постоянной основе гранты. Наиболее часто в роли доноров выступают благотворительные фонды, банки, корпорации и их руководители.

Еңбекшілер құқықтары - еңбек заңнамасы саласындағы мемлекет бекіткен ережелер жиынтығы. Демократиялық мемлекеттік құрылымы бар елде еңбекшілер ешқандай кемітусіз атқарылған жұмысына қарай толыққанды еңбекақы алуға құқылы. Еңбек жағдайы қауіпсіздік пен гигиена талаптарына жауап беруі тиіс. Жұмысшылар кәсіподақтарға немесе басқа да бірлестіктерге өз еркімен кіруге, лайықты түрде демалуға және өзінің кәсіби біліктілігін арттыруға құқылы.

Права трудящихся (англ. Workers' Rights) - совокупность правил установленных государством в области трудового законодательства. В странах демократичным государственным устройством трудящиеся имеют право на равную оплату за равный труд без какой-либо дискриминации. Условия труда должны отвечать требованиям безопасности и гигиены. Рабочие могут добровольно вступать в профессиональные союзы или другие общественные объединения, они должны достойно отдыхать и иметь возможность повышать свою профессиональную квалификацию.

Ерекше қажеттіліктері бар балалар (оқуда арнайы жағдайлар қажет ететін балалар) - сырқаттардың, жарақаттардың салдарынан тіршілік әрекеттерінің шектелуіне әкеліп соқтыратын және әлеуметтік қорғауды қажетсінетін денсаулығында организм қызметінің тұрақты бұзылуы орын алған ақауы бар балалар.

Дети с особыми нуждами (дети со специальными потребностями в обучении) (англ. Special needs children) – дети, имеющие нарушение здоровья со стойким расстройством функций организма, обусловленное заболеваниями, последствиями травм или дефектами, приводящее к ограничению жизнедеятельности.

тельности и вызывающей необходимость специальной защиты.

Ереуіл - жұмыс беруші мен ұжымдық еңбек дауында өздерінің әлеуметтік-экономикалық және кәсіптік талаптарын қанағаттандыру мақсатында жұмысты толық немесе ішінара тоқтату.

Забастовка (англ. Strike) – полное или частичное прекращение работы в целях удовлетворения своих социально-экономических и профессиональных требований в коллективном трудовом споре с работодателем.

Ерікті - өз еркімен қызмет атқарып, оған ақша алмайтын адам. ҰЕҰ барлық қызметі осы еріктілікке негізделінген. Біріккен Ұлттар Ұйымы еріктілік бастаманың дамуына аса көңіл бөлуде (UNV –БҰҰ еріктілері).

Волонтер (англ. Volunteer) – человек, работающий на добровольных началах и не получающий за это денег. Вся основная деятельность НПО держится на волонтерстве. Организация Объединенных Наций уделяет большое внимание развитию волонтерских инициатив (UNV - Добровольцы ООН).

Жалгер - жалға берілетін белгілі бір нысанды уақытша иеленуге және пайдалануға алатын заңды немесе жеке тұлға.

Арендатор (англ. Leaseholder) - Юридическое или физическое лицо, которое получает во временное владение и пользование тот или иной объект.

Жалға беруші - табиғи және мүлкті уақытша иеленуге және пайдалануға беретін заңды немесе жеке тұлға.

Арендодатель (англ. Landlord) – юридическое и физическое лицо, сдающее во временное владение и пользование природные и имущественные объекты или иное имущество.

Жалпы экономикалық жағдайды талдау - негізгі мақсаты белгілі бір рыноктегі тұтыну жағдайына әсерін тигізуі мүмкін жалпы экономикалық факторларды анықтау болып табылатын талдау.

Анализ общеэкономической ситуации (англ. General economic situation analysis) – анализ, основной целью которого является выявление общеэкономических факторов, которые могут повлиять на условия сбыта на данном рынке.

Жанашырлық жәрдем - жанашырлық жәрдем -заттар мен қаржы қорын қоғамдық мақсаттар үшін сыйлау. Жанашырлық жәрдемді жеке адамға, емдік орындарға, қоғамдық орындарға, тәрбиелік, қайырымдылық, ғылыми, оқу орындарына, фонд, мұражай, мәдени, қоғамдық, діни мекемелерге беруге болады.

Пожертвование – дарение средств, вещи или прав в общепользных целях. Пожертвования могут делать отдельным лицам, учреждениям социальной защиты лечебным, воспитательным, благотворительным, научным и учебным учреждениям, фондам, музеям и другим учреждениям культуры, общественным и религиозным организациям.

Жанашырлық жәрдемдерді жинау - тек қайырымдылық мақсатқа жұмсау үшін, кез

келген тура немесе жанама түрде қаражат беруге, өз еркімен қызмет көрсетуге немесе басқа да құндылықтарды беруге жасалатын өтініш.

Сбор пожертвований - любое прямое или косвенное обращение за средствами, собственностью, добровольными услугами или другими ценностями, предоставляемыми при условии, что они будут использованы для благотворительных целей.

Жанұя - бірге тіршілік ететін туыстық қатынаста тұратын адамдар тобы. Балалар тәрбиесін жүзеге асырып, басқа да қоғамдық тұрғыдан мәнді қажеттіліктерді қанағаттандыратын некелік немесе туыстық қатынастармен байланысқан адамдар тобы.

Семья - основанное на кровном родстве, браке или усыновлении объединение людей, связанных общностью быта и взаимной ответственности за воспитание детей.

Жариялылық - қоғамдық маңызды ақпараттың қолжетімділігін, басқару ұйымдардың жұмысының ашықтығын қамтамасыз ететін маңызды демократиялық қағидаттардың бірі болып табылады. Жариялылық – «сөз бостандығы» ұғымымен тығыз байланысты, бірақ бұл мемлекеттік, әскери т.б. құпияларды жария ету дегенді білдірмейді. Жариялылық билік органдарының жұмыстарын бақылауға мүмкіндік береді және бюрократизмге қарсы тиімді күрес құралы болып табылады.

Гласность (англ. publicity) – один из важных демократических принципов, обеспечивающий открытость работы органов управления, доступность общественно-важной информации. Гласность тесно связана с понятием «свобода слова» и также не подразумевает разглашение государственных, военных и т.п. тайн. Гласность позволяет

контролировать работу органов власти и является эффективным инструментом борьбы против бюрократизма.

Жарнама - ақпараттың кез келген құралдарының көмегімен, кез келген нысанда таратылатын, тұтынушыларға хабарландыру мақсатымен және осы тауарлар, қызметтерге сұраныс тудыру үшін түрліше қызмет түрлері мен т.б. туралы ақпарат.

Реклама (англ. Advertisement, advertising) – информация о товарах, различных видах услуг и т.п. с целью оповещения потребителей и создания спроса на эти товары, услуги, распространяемая в любой форме, с помощью любых средств информации.

Жастар ұйымы - негізгі мақсаты әлеуметтік, мәдени, білім беру міндеттерін және жастардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғауға бағытталған өзге де міндеттерді шешу, рухани және өзге де қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылатын, мүшелері (қатысушылары) жастар өкілдері болып келетін заңды тұлғалар қауымдастығы (одағы), қор, сондай-ақ қоғамдық бірлестік нысанында құрылған коммерциялық емес, мемлекеттік емес ұйым.

Молодежная организация (англ. Youth Organization) - некоммерческая, негосударственная организация, основной целью которой является решение социальных, культурных, образовательных и иных задач, направленных на защиту прав, законных ин-

тересов, удовлетворение духовных и иных потребностей молодежи, созданная в форме ассоциации (союза) юридических лиц, фонда, а также общественного объединения, членами (участниками) которого являются представители молодежи.

Жауапкершілігі шектеулі қоғам - фирманың міндеттемесі бойынша әрбірінің жауапкершілігі, оның барлық қатысушылар үшін бірдей салыммен шектелген, әрбір қатысушының салым сомасына еселік қатынасы бар, фирманың қызметіне қатысатын адамдардың бірлестігі.

Общество с ограниченной ответственностью (англ. Limited (liability) company (Ltd) – объединение лиц, участвующих в деятельности фирмы, в котором ответственность каждого по обязательствам фирмы ограничивается его вкладом в одинаковом для всех участников кратном отношении к сумме вклада каждого участника.

Жаһандану - біріңғай (қағидаттары, заңдары мен мақсаттары бойынша) экономикалық, саяси, мәдени және ақпараттық кеңістіктерді құруға алып келетін, әлемдік қауымдастықтағы мемлекеттердің ықпалдасуының, өзара байланысының өсу процесі. Жаһандану елдер мен халықтардың көптүрлілігін немесе тұрмыстық жағдайын жоюды білдірмейді. Егер қандай да бір мемлекеттердің саясаты нәтижесінде мұндай үрдіс шындыққа жанаспаса, жаһандануға қарсы деп аталатын әрекетті туғызады.

Глобализация (англ. Globalization) – процесс роста взаимодействия, интеграции государств мирового сообщества, ведущий к формированию единого (по принципам, законам и целям) экономического, политического, культурного и информационного пространства. Глобализация не означает

ликвидации многообразия и самобытности стран и народов. Но если вследствие политики тех или иных государств такая тенденция становится реальной, то это вызывает ответную реакцию, т.н. антиглобализм.

Жәрдемақы- еңбек ету қабілетінен тұрақты немесе уақытша айырылған жағдайда азаматтарға, сондай-ақ, балалы отбасыларына материалдық көмек көрсетуге арналған тұрақты немесе біржолғы ақшалай төлем.

Пособие (англ. Benefit, allowance) – регулярная или единовременная денежная выплата, предназначенная для оказания материальной помощи гражданам в случае постоянной или временной потери трудоспособности, а также семьям, имеющим детей.

Жеке кәсіпкерлік - азаматтардың табыс алуына бағытталған, азаматтардың өздерінің меншігіне негізделген және азаматтардың атынан және мүлктік жауапкершілігі кепілдігімен тәуекел етіп жүзеге асырылатын ынталы қызметі. Заңды тұлға құрмай және заңды тұлға белгілері жоқ жағдайда жеке тұлғалар кәсіпкерлік субъектілері болып табылады. Жеке меншікті кәсіпкерліктің түрі.

Индивидуальное предпринимательство (англ. Individual entrepreneurship) – Инициативная деятельность граждан, направленная на получение дохода, основанная на собственности самих граждан и осуществляемая от имени граждан на риск и под их имущественную ответственность. Субъектами индивидуального предпринимательства являются физические лица, занимающиеся предпринимательской деятельностью без образования юридического лица и при отсутствии признаков юридического лица. Вид частного предпринимательства.

Жеке кәсіпорын - жеке меншік құқық негізінде жұмыс істейтін кәсіпорын. Жеке кәсіпорын азаматтың (отбасының) мемлекеттік кәсіпорынды жекешелендіру барысында оны сатып алуы немесе жаңа шаруашылық ұйымын құруы нәтижесінде құрылуы мүмкін.

Частное предприятие (англ. Private enterprise (business, firm, company)) – предприятие, функционирующее на основе права частной собственности. Частное предприятие формируется из имущества гражданина (семьей) государственного предприятия в ходе его приватизации или создания новой хозяйственной единицы.

Жеке табыс салығы - табыс салығы түрлерінің бірі, оның салық салынатын объектілері: төлем көзінен салық салынатын табыстары мен төлем көзінен салық салынбайтын табыстарына бөлінеді. Төлем көзінен салық салынатын табыстарға: қызметкердің табысы; бір жолғы төлемдерден алынатын табыс; жинақтаушы зейнетақы қорларынан төленетін зейнетақы төлемдері; дивидендтер, сыйақылар, ұтыс түріндегі табыстар; шәкіртақылар, жинақтаушы сақтандыру шарты бойынша табыс, т.б. жатады, ал төлем көзінен салық салынбайтын табыстарға - мүліктік табыс; адвокаттар мен жеке нотариустардың табысы, т.б. жатады.

Индивидуальный подоходный налог (англ. Individual income tax) - Один из видов подоходного налога, плательщиком которого являются физические лица, имеющие объекты налогообложения: доходы, облагаемые у источника выплаты. К доходам налогоплательщика, облагаемым у источника выплаты, относятся: доход от разовых выплат; пенсионные выплаты из накопительных пенсионных фондов; доход в виде дивидендов, вознаграждений, выигрышей; стипендий и т.п., а к доходам, не облагаемым у источника вы-

платы – имущественный доход индивидуального предпринимателя; доход адвокатов и частных нотариусов и пр. доходы.

Жеке тұлғалардың мүлік салығы - тұра салық, меншік құқығы негізінде салық салынатын және кәсіпкерлік қызметте пайдаланылмайтын объектілері бар жеке тұлғалар оны төлеушілер болып табылады. Жеке тұлғалардың салық салу объектілері бойынша салықтарды есептеу берілген мерзімде тиісті салық мөлшерлемесін салық базасына қолдану жолымен жүргізіледі.

Налог на имущество физических лиц (англ. Individual property tax; property tax of physical persons) – прямой налог, плательщиками которого являются физические лица, имеющие объект налогообложения на праве собственности и не используемые в предпринимательской деятельности. Исчисление налога по объектам налогообложения физических лиц производится путем применения соответствующей ставки налога к налоговой базе в установленный срок.

Жеңілдікпен салық салу - қандай да болсын белгілі бір қызмет саласының нәтижелерін жақсартуды ынталандыру үшін пайыздық мөлшерлемесі межелі ауқымда төмендетілетін салық.

Льготное налогообложение (англ. Privilege taxing) – налог, процентные ставки которого в заданном диапазоне понижаются для стимулирования улучшения результатов какой-то определенной деятельности.

Жетім балалар - ата-анасының екеуі де немесе жалғыз басты ата-анасы қайтыс болған, 18 жасқан толмаған балалар.

Дети – сироты (англ. Orphans) – лица в возрасте до 18 лет, у которых умерли оба или единственный родитель.

Жетімдер мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мекемелер - жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар тұратын (білім алатын, тәрбиеленетін) білім беру мекемелері (балалар үйі), тұрғындарға қоғамдық қызмет көрсету мекемелері (ақыл-ой кемістігі бар балалар мен мүгедектігі бар балаларға арналған интернат-үйлері), денсаулық сақтау жүйесіндегі мекемелер.

Учреждения для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей - образовательные учреждения, в которых содержатся (обучаются и/или воспитываются) дети-сироты и дети, оставшиеся без попечения родителей (детские дома); учреждения социального обслуживания населения (дома-интернаты для детей-инвалидов с умственной отсталостью и физическими недостатками, социально-реабилитационные центры помощи детям, оставшимся без попечения родителей, социальные приюты); учреждения системы здравоохранения (дома ребенка).

Жоба- алдын ала қойылған мақсаттарға жету үшін, орындалу уақытына, бюджетіне және күтілетін жоба нәтижелеріне арнайы қойылған талаптар бойынша бір - бірімен тығыз байланыста орындалатын іс-шаралар жиынтығы.

Проект (Project) — уникальный комплекс взаимосвязанных мероприятий для достижения заранее поставленных целей при определенных требованиях к срокам, бюджету и характеристикам ожидаемых результатов.

Жоба бюджеті - жобаның қаржыларын әр түрлі негіздер бойынша: шығыс баптары, уақыт кезеңдері, жоба қатысушылары, шешілетін міндеттер, болжамды нәтижелердің компоненттері, ұйымдастыру

құрылымы т.б - алдын ала бекітіп, жобалап бөлшектеу. Жоба бюджеті - жобаны жүзеге асыру кезеңдері бойынша бөлшектелінген сметалық құны.

Бюджет проекта (Project budget) — утвержденное запланированное распределение финансовых средств проекта по различным основаниям: статьям затрат, временным периодам, участникам проекта, решаемым задачам, компонентам ожидаемых результатов, элементам организационной структуры проекта и т.п. Бюджет проекта — сметная стоимость, распределенная по периодам выполнения проекта

Жоба жетекшісі - жобаның нәтижелі, табысты жүзеге асуына, тапсырыс берушімен өзара қарым-қатынас жасауға, компанияның бөлімшелерімен өзара байланысқа жауап беретін, дайындықты ұйымдастырушы және жобаның есебін беруші тұлға, менеджер. Жобаның менеджері - жобаны жүзеге асыратын жауапты адам.

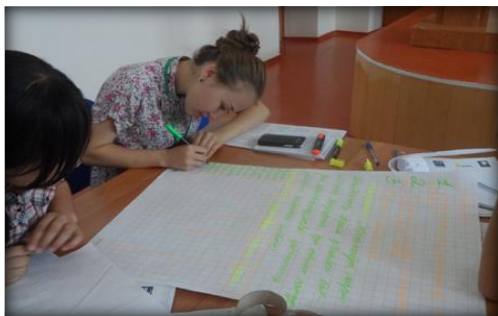
Руководитель проекта (Project manager) — менеджер, отвечающий за успешную реализацию проекта, взаимодействие с заказчиком, субподрядчиками и подразделениями компании, организацию подготовки и предоставление отчетности по проекту. Менеджер проекта — лицо, ответственное за управление проектом

Жоба менеджменті - заманға сай тәсілдерді адамдар мен ресурстарды қолданудың нұсқаулық жолдарын пайдалана отырып, құралдар мен алдын ала белгіленген шектеулі уақыт ішінде орындалуы тиіс арнайы мақсаттар, қаражат және күтілетін жоба нәтижесін сипаттайтын кәсіби шығармашылық қызмет. Жобаны басқару дегеніміз білімді, дағдыны, әдіс-тәсілді қолданып, жобадан күткен нәтижені табысты іске асыру.

Управление проектами (Project Management) - профессиональная творческая деятельность по руководству людскими и материальными ресурсами путем применения современных методов, средств и искусства управления для успешного достижения заранее поставленных целей при определенных требованиях к срокам, бюджету и характеристикам ожидаемых результатов проектов. Управление проектом— процесс применения знаний, навыков, методов и средств и технологий к проектной деятельности с целью достижения или превышения ожиданий участников проекта

Жобалық тәуекелдер - жобада кездесуі мүмкін белгісіз күтпеген жағдайлар. Олар жобаның мақсатқа жетуіне кері әсер етуі мүмкін.

Проектные риски (Project Risks) — возможность возникновения непредвиденных ситуаций или рисков событий в проекте, которые могут негативно или позитивно воздействовать на достижение целей проекта.

Жобаның күнтізбелік жоспары - орындалу мерзімі мен жауапты адамдар белгіленген, жобаны басқару жоспарына сай, белгілі формада дайындалған жобаланған жұмыстар тізімі.

Календарный план проекта (Project Schedule) — перечень планируемых работ проекта со сроками исполнения и ответственными лицами, подготовленный в соответ-

ствующей форме, определенной планом управления проектом.

Жұмыс беруші - еңбек шартымен тағайындалған тәртіпте, жұмыскердің белгілі бір уақыт бойынша еңбек қатынасында болатын заңды немесе жеке тұлға.

Работодатель (англ. Employer, hirer) – юридическое или физическое лицо, с которым работник состоит в трудовых отношениях, установленных трудовым договором.

Жұмыс күшінің көші-қоны (халықаралық) - еңбекке жарамды халықтың жұмыс, жақсы тұрмыс жағдайын іздеп, бір елден екінші елге көшіп баруы.

Миграция рабочей силы (международная) (англ. Labor migration (international)) – перемещение трудоспособного населения из одной страны в другую в поисках работы, лучших условий жизни.

Жұмыспен қамтылу деңгейі - жұмыспен қамтылған халықтың жасы он алтыдан асқан барлық тұрғын халыққа немесе халықтың әлдебір бір белгілері бойынша бөлінген тобының, мысалы еңбекке жарамды тұрғын халықтың, осы топтың барлық адамдарына қатынасы.

Уровень занятости (англ. Employment rate) – Отношение занятого населения ко всему населению старше шестнадцати лет или какой-либо группе занятого населения, выделенной по определенному признаку, например население в трудоспособном возрасте ко всей численности этой группы.

Жұмыссыздық - еңбек рыногінде экономикалық тұрғыда белсенді еңбекке жарамды халықтың бір бөлігінің талап етілмеуіне байланысты туынданған әлеуметтік-экономикалық ахуал. Жұмыссыздық жұмыс табуға тілек білдірген

адамдар санының бар жұмыс орындар санынан асып түсуіне байланысты туындайды. Жұмыс іздеуші, еңбек машығына сай келетін жұмыс алуға нақты мүмкіндігі жоқ еңбекке жарамды азаматтар жұмыссыздар деп саналады.

Безработица (англ. Unemployment) – социально-экономическая ситуация, обусловленная не востребова́нностью на рынке труда части экономически активного трудоспособного населения. Безработица обусловлена превышением числа людей, желающих найти работу, над числом имеющих рабочих мест, соответствующих профилю и квалификации претендентов на эти места. Безработными считаются трудоспособные граждане, ищущие работу, зарегистрированные на бирже труда и не имеющие реальной возможности получить работу в соответствии со своим образованием, профилем, трудовыми навыками.

Жұмыссыздық бойынша жәрдемақы - жұмысын жоғалтуға байланысты, еңбекшілерді әлеуметтік жағынан қорғау нысандарының біреуі. Жұмыссыздық бойынша жәрдемақы төлеу, тәртіпке сәйкес, жұмыспен қамту қызметіне жүктеледі.

Пособие по безработице (англ. Unemployment benefit) – одна из форм социальной защиты трудящихся, связанная с потерей работы. Выплата пособия по безработице, как правило, возлагается на службу занятости.

Жұмыссыздықпен күрес - жұмыссыздықты және оның зиянды салдарын қысқарту үшін іске асырылатын шаралар.

Борьба с безработицей (англ. Fight against unemployment) – меры, принимаемые с це-

лью сокращения безработицы и ее вредных последствий.

Жылдық есеп - жылда басып шығарылатын, ұйымның мақсаты, бағдарламалары, іс-шаралары мен жетістіктері сипатталған; ұйымның қызметіне сәйкес келетін жарналарды алу құқығын негіздейтін; басқару органдары мен құрылымы туралы ақпарат берілген; тартылған қаржының, материалдық ресурстардың және алынған қызметтердің қаржылай көлемін және оларды өткен есептік жылда қалай пайдаланылғанын көрсететін қаржылық есебі қамтылған жазба құжат.

Годовой отчет – письменный документ, издаваемый ежегодно, содержащий описание цели организации, сведения о программах, мероприятиях и достижениях; обоснование права организации получать соответствующие взносы; информацию о руководящем органе и структуре; финансовый отчет организации за год, отражающий количество привлеченных денежных средств, материальных ресурсов и полученных услуг в денежном выражении и их расходование за истекший финансовый год.

Жылжымайтын (қозғалмайтын) мүлік - жылжымайтын мүлікке (жылжымайтын дүние, жылжымайтын зат) жер учаскелері, үйлер, ғимараттар, көпжылдық екіпелер және жермен тығыз байланысты өзге мүлік, яғни орнынан олардың мақсатына сай емес шығынсыз ауыстыру мүмкін болмайтын мүлік жатады. Мемлекеттік тіркеуге жататын әуе және теңіз кемелері, ішкі суда жүзу кемесі, ғарыштық объектілер де қозғалмайтын заттарға теңестіріледі. Заң құжаттары бойынша қозғалмайтын заттарға өзге мүліктер де жатқызылуы мүмкін.

Недвижимость (англ. Realstate, immovable property) – к недвижимому имуществу (недвижимые вещи, недвижимость) относятся: земельные участки, здания, сооружения, многолетние насаждения и иное имущество, прочно связанное с землей, то есть объекты, перемещение которых без несоразмерного ущерба их назначению невозможно. К недвижимым вещам приравнивается также подлежащие государственной регистрации воздушные и морские суда, суда внутреннего водного плавания, суда плавания «река – море», космические объекты. Законодательными актами к недвижимым вещам может быть отнесено и иное имущество.

Заң - мемлекет белгілеген бүкіл нормативтік-құқықтық актілер, жалпыға бірдей міндетті ережелер; мемлекеттік биліктің жоғары өкілетті органы қабылдаған немесе тұрғындардың тікелей ерік білдіруі арқылы (мысалы: референдум тәртібімен) қабылданған, неғұрлым маңызды қоғамдық қатынастарды реттейтін нормативтік акт. Заң мемлекеттің құқықтық жүйесінің негізін құрайды. Заң күші кез келген нормативтік актінің нормаларын жоя алады. Бүкіл мемлекеттік органдардың актілері заңға сәйкес келуге, оның қағидалары негізінде және оны орындау бағытында шығарылуға тиіс, яғни заңға негізделген сипатта болуы шарт. Занды қабылдаудың айрықша тәртібі бар. Мазмұндалған нормалардың маңызына қарай заңдар конституциялық заңдар және қарапайым заңдар болып бөлінеді. Конституциялық заңға конституцияның өзі және Конституцияға өзгертулер мен толықтырулар енгізетін заңдар жатады. Ал қарапайым заңдарға жүйелік және ағымдағы заңдар жатады.

Закон (англ. Law) - юридический акт, принятый высшим представительным орга-

ном государственной власти либо непосредственным волеизъявлением народа (в порядке референдума) и регулирующий, как правило, наиболее важные общественные отношения. Составляет основу системы права государства, обладает наибольшей юридической силой по отношению к нормативным актам всех иных органов государства. Для закона характерен особый порядок принятия, специальная законотворческая процедура, распадающаяся на ряд стадий: законодательная инициатива, обсуждение законопроекта, принятие закона и его опубликование. Будучи единым по способу формирования, положению в правовой системе государства и роли в регулировании общественных связей, закон в то же время делится на определенные виды. В частности, по значимости содержащихся в законе норм они делятся на конституционные, органические (см. Конституционный закон, Органический закон) и обычные. Обычные законы делятся на кодификационные и текущие; 2) в широком смысле - нормативные правовые акты в целом; все установленные государством общеобязательные правила.

Заң шығарушы билік - билікті бөлістіру қағидасына негізделген, биліктің үш тармағының бірі. Заң шығарушы биліктің басты қызметі болып заңдарды құрау және қабылдау болып табылады.

Власть законодательная (Legislative power) - одна из трёх ветвей государственной власти, основанная на принципе разделения властей. Главными функциями законодательной власти является разработка и принятие законов.

Занды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің мүлік салығы - нақты тікелей салық, оның шамасы төлемшілер мүлкінің табыстылығына байланысты емес, оның құнына байланысты.

Налог на имущество юридических лиц и индивидуальных предпринимателей (англ. Property tax of legal entities and individual entrepreneurs) – прямой реальный налог, величина которого зависит от стоимости имущества налогоплательщиков, а не от его доходности.

Заңнама- объективті құқықтың сыртқы нысаны. Әдетте заңнама мемлекеттік билік пен басқарудың жоғарғы органдарының актілерін қамтиды, бірақ кейде бұл ұғым мемлекеттік басқарудың орталық органдарының актілеріне қатысты қолданылады.

Законодательство (англ. Legislation) – внешняя форма выражения объективного права. Как правило, законодательство охватывает акты высших органов государственной власти и управления, но иногда это понятие распространяется на акты центральных органов государственного управления.

Зейнеткерлікке шығу - зейнеткерлік жасқа толу немесе басқа да себептермен жұмысын тоқтату.

Выход на пенсию (англ. Retirement) – прекращение работы в связи с достижением пенсионного возраста или по иным причинам.

Зерттеу нысаны - таным процесі бағытталған шындық. Қоғамдық кереғарлық пен мәселелерден тудыратын жағдайлар. Қоғамтануда бұл адамдар, олардың шынайы қызметі немесе қызмет шарттары. Адамдар, топтар немесе құжаттар бақылаудың, ақпараттың көзі ретінде де танылады.

Объект исследования – та реальность, на которую направлен процесс познания. То, что содержит социальное противоречие, проблему. В социологии, обычно, это люди

с их реальной деятельностью или условиями деятельности. Люди, группы, или документы выступают и как единицы наблюдения, источники информации.

Зияткерлік өнім, рухани өнім - ой қызметінің өнімі осылай аталады. Бұған түрлі өнертапқыштық, технологиялар, ғылыми жаңалықтар, компьютер бағдарламалары, зерттеу, құрастыру, жоба жұмыстарының нәтижелері, сондай-ақ «ақпарат» түсінігіне кіретіннің барлығы кіреді.

Продукт интеллектуальный (англ. Intellectual product) – так называется продукт умственной деятельности. Сюда относятся различные изобретения, технологии, научные открытия, компьютерные программы, результаты исследовательских, конструкторских, проектных работ, а также все, что входит в понятие «информация».

Зорлық – зомбылық құрбаны болған балалар - отбасында, білім беру және қорғаншылық мекемелерінде зорлық – зомбылық (денесіне, сексуалдық, психологиялық, балағаттау немесе билігін асыра пайдалану, қамқорлықтың болмауы немесе салғырттық және дәрекілік көрсету немесе жұмысқа жетілу) басынан өткерген және (немесе) өткеріп отырған балалар.

Дети– жертвы насилия (англ. Children – victims of violence) – дети, подвергшиеся и (или) подвергающиеся насилию (физическому, сексуальному, психологическому насилию, оскорблениям или злоупотреблению, отсутствию заботы или небрежному, грубому обращению или эксплуатации) в семье, в учреждениях образования и опеки.

Индикатор- зерттелетін нысанның сипаттамасын өлшеу мен бақылауға қол жетімді

қоғамдық көрсеткіштерді қалыптастыратын нысандардың қарапайым қасиеттері.

Индикатор — простые свойства объектов, образующие социальные показатели; доступная наблюдению и измерению характеристика изучаемого объекта.

Инновация(жаңалық енгізу) — жаңа нәтижелерді, оларға қол жеткізу тәсілдерін іздестіру және табу; ескірген, тиімді емес еңбек жағдаяттарын, басқару құрылымдарын жаңарту. Адам мен қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыратын және сонымен қатар әлеуметтік және басқа да өзгерістерді тудыратын жаңа құралдарды (жаңалықты) ойлап шығару және тарату.

Инновация (нововведение) — поиск и получение новых результатов, способов их создания, устранение рутинных, неэффективных условий труда, управленческих структур. Создание и распространение нового средства (новшества), которое удовлетворяет потребности человека и общества и вызывает вместе с тем социальные и другие изменения.

Интеллектуалдық меншік - халықаралық келісімдерде, сондай-ақ кейбір мемлекеттердің заңнамасында шартты термин. Әдеби, көркем және ғылыми шығармаларға, артистердің орындаушылық, дыбыс жазушылық қызметіне, радио- және

телевизиялық бағдарламаларға (яғни авторлық құқық) қатысты; ғылыми жаңалықтарға, өнер табыстарына және басқа да өнеркәсіптік меншік түрлерімен байланысты, сондай-ақ алақол бәсекелестіктен қорғаумен байланысты құқықтарды қамтиды.

Интеллектуальная собственность (англ. Intellectual property) – в международных соглашениях, а также в законодательстве некоторых государств условный термин. Включает права, относящиеся к литературным, художественным и научным произведениям, исполнительской деятельности артистов, звукозаписи, радио и телевизионным передачам (т.е. авторские права); научным открытиям, изобретениям и другим правам, связанным с различными видами промышленной собственности, а также с защитой от недобросовестной конкуренции.

Кәсіпкер - өзінің бастамасы бойыншы шешім қабылдауға және өзінің қарауындағы заңдық негізінде бар болған мүлікті және т.б. пайдалану бойынша кез келген әрекетті жүзеге асыруға құқықты, заңды немесе жеке тұлға. Лицензиялануға жататын қызметтердің түрлерін жүзеге асыру үшін кәсіпкер лицензияны мемлекеттің қолданыстағы заңдық шарттарымен және бекітілген тәртіптерге сәйкес алуға міндетті.

Предприниматель (англ. Businessman, employer, entrepreneur) – юридическое или физическое лицо, которое в праве по собственной инициативе принимать решения и осуществлять любые действия по использованию имеющегося на законных основаниях в его распоряжении имущества и т.д. Для осуществления видов деятельности, принадлежащих лицензированию, предприниматель обязан получить лицензию в порядке и на существующих законных условиях государства.

Кәсіпкерлік қызмет - заңда белгіленген тәртіппен тіркелген адамдар өзінің тәуекелге бел байлауымен жүзеге асыратын, мүлікті пайдаланудан, тауарларды сатудан, жұмыстарды орындаудан немесе қызметтерді көрсетуден жүйелі түрде пайда алуға бағытталған дербес қызмет. Азамат та, ұйым да осындай қызметтің объектісі бола алады.

Предпринимательская деятельность (англ. Entrepreneurial activities/work) – самостоятельная, осуществляемая на свой риск деятельность, направленная на систематическое получение прибыли от пользования имуществом, продажи товаров, выполнения работ и оказания услуг лицами, зарегистрированными в этом качестве в установленном законом порядке. Субъектом такой деятельности может быть как гражданин, так и организация.

Кәсіпкерлік ынтагерлік - өндіріс пен өнімді өткізуді басқару нысаны, онда бәсекелеске қабілеті бар жаңа идеяларды тұрақты процесс ретінде іске асыру, неғұрлым жемісті идеяларды жедел енгізу және жаңа өнімді барынша тез де тиімді өткізу жөніндегі шаралар жүйесін ұйымдастыру қамтылады.

Предпринимательская инициатива (англ. Business initiative) – форма управления производством и сбытом, включающая выработку новых конкурентоспособных идей как перманентный процесс, оперативное внедрение наиболее плодотворных идей и организацию системы мероприятий по максимально быстрому и эффективному сбыту новой продукции, полученной по новой технологии.

Кедейлік деңгейі - үкімет бекіткен кедейлікпен шектесетін ресми деңгейден төмен табысы бар тұрғындардың үлесі.

Уровень бедности (англ. Povertyrate) – доля населения с доходом ниже установленно-го правительством официального уровня, граничащего с бедностью.

Кедейлікпен күрес - нақты әлеуметтік топтың немесе елдің белгілі бір өңірінің материалдық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін қолданылатын шаралар.

Борьба с бедностью (англ. The fight against poverty) – усилия, предпринимаемые для удовлетворения материальных потребностей определенной социальной группы или определенного региона страны.

Кедейшілік- шартты түрде күнкөрістің ең төменгі деңгейін ұстап тұратын кіріс немесе шығыс деңгейімен анықталады. Кедейшілік катыстық және абсолютті көрсеткіштермен өлшенуі мүмкін.

Бедность (англ. Poverty) – условно определяется уровнем доходов или расходов, который поддерживает минимальный уровень жизни. Бедность может быть измерена в относительных и абсолютных показателях.

Кейс әдісі - шынайы экономикалық және қоғамдық жағдайлардың сипаттамасын қолданатын оқыту техникасы.

Кейс-метод (кейс-стади, метод конкретных ситуаций) (case - study) — техника обучения, использующая описание реальных экономических и социальных ситуаций.

Кемсіту - кемсіту дегеніміз жеке адамдарға не әлеуметтік, этникалық, конфессиялық және басқа да топтарға бағынышты болудың кез келген түрі ретінде анықталуы мүмкін. Кемсіту басқа адамдардың белгілі бір топқа жататындығы негізінде оларға қарсы әрекет жасауды білдіреді, оның ішінде басқа топтың

мүшелеріне, сол топқа жатуына байланысты, беруге болатын мүмкіндіктерді беруден бас арту.

Дискриминация (англ. Discrimination) – дискриминация может быть определена как любая форма подчинения к отдельным лицам или социальным, этническим, конфессиональным и другим группам. Дискриминация означает действие, совершаемое против других людей на основании их принадлежности к определенной группе, в частности, отказ предоставить членам другой группы возможности, которые могли быть предоставлены членам, которые принадлежат своей группе.

Кенес беру - бір адамның екінші адамға көмек көрсету үшін мақсатты әңгіме жүргізу арқылы іске асырылатын тәсіл. Кеңес беру мәселелерді шешуге бағытталған сессиялар топтамасы деуге де болады. Бұл процесс барысында екі адам жеке мәселені зерттеудің және шешудің жолдарын қарастырады. Бұл жұмысқа байланысты немесе жеке басы мәселелерінің практикалық шешімдерін іздеудің әдісі.

Консультирование (англ. Consultation) — это способ, посредством которого один человек оказывает помощь другому, используя для этого целенаправленную беседу. Консультирование подразумевает под собой серию сессий, направленных на решение проблемы. Это процесс, в ходе которого два человека собираются вместе для исследования личных проблем и поиска их решений. Это метод поиска практических решений проблем, связанных с работой, или же проблем личного характера

Кері байланыс - адамға оның іс-әрекеттері және оның нәтижесі мен себеп-салдары туралы ақпаратты ұсыну. Жаңа тәжірибені игерудің мықты құралы.

Обратная связь (англ. Feed - back) — предоставление человеку информации о его действиях, их результатах и последствиях. Мощное средство усвоения нового опыта.

Коммерциялық емес ұйым, ҰЕҰ - қызметінің негізгі мақсаты пайда табу болмайтын және алынған таза табысын өз қатысушыларына үлестірмейтін заңды тұлға. Ұйымның миссиясы әлеуметтік маңызды мәселелерді шешуге бағытталады. ҰЕҰ, басқа да мүдделі топтар сияқты, азаматтық қоғамның міндетті құрамдас бөлшегі және маңызды құралы болып табылады. Олар мүгедектерге жәрдемдеседі, қоршаған ортаны қорғау мәселесін көтереді, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғайды және т.б.

Некоммерческая организация, НПО (англ. NGO) – неправительственная организация – юридическое лицо, не имеющее цели извлечения прибыли от собственной деятельности и не распределяющее полученную прибыль между своими участниками. Миссия НПО нацелена на решение социально-значимых задач. НПО, как и другие группы интересов, являются обязательным элементом и важнейшим инструментом гражданского общества. Помогают инвалидам, поднимают вопросы охраны окружающей среды, защищают права и свободы граждан и т.д.

Коммуналдық қызметтер - тұрғын үйде (тұрғын ғимаратта) көрсетілетін қызметтер, оның ішінде сумен, газбен, электрмен, жылумен жабдықтауды, кәрізді, қоқысты әкету мен лифт қызметін көрсетуді қамтиды.

Коммунальные услуги (англ. Utilities) – услуги, предоставляемые в жилом доме (жилом здании) и включающие водоснабжение, канализацию, газоснабжение, электроснабжение, теплоснабжение, мусороудаление и обслуживание лифтов.

Корпорация - қандай да бір мақсатқа жету, бірлескен қызметті жүзеге асыру үшін және дербес құқық субъектісін – заңды тұлғаны құратын адамдардың құрамдастығы. Көбінесе корпорациялар акционерлік қоғам нысанында құрылады. Жеке меншік корпорацияларда акциялардың көбі бір иеленушіге, отбасына немесе акционерлердің шағын тобына тиесілі.

Корпорация (англ. Corporation) – совокупность лиц, объединившихся для достижения какой-либо цели, осуществления совместной деятельности и образующих самостоятельный субъект права – юридическое лицо. Чаще всего корпорации организуются в форме акционерного общества. В частной корпорации большинство акций принадлежит одному владельцу, семье или узкой группе акционеров.

Көлік құралдары салығы - тіркемелерден басқа заңнамалық актілермен

белгіленген тәртіппен уәкілетті органда меншік құқығы негізінде мемлекеттік тіркеуден өткізілуге тиіс және (немесе) есепте тұрған көлік құралдары бар жеке тұлғалардан және меншік, шаруашылық жүргізу немесе оралымды басқару құқығы негізінде салық салу объектілері бар заңды тұлғалардан алынатын салық.

Налог на транспортные средства (англ. Tax on transport vehicles) – налог, взимаемый с физических лиц, имеющих транспортные средства на праве собственности, или юридических лиц, их структурных подразделений, имеющих объекты обложения на праве собственности, хозяйственного ведения или оперативного управления, за исключением прицепов, подлежащих государственной регистрации и (или) состоящее на учете в уполномоченном органе в установленном законодательными актами порядке.

Көмек алушылар - еріктілердің және (немесе) қайырымдылық жасаушылардың көмегін алушы жеке тұлға немесе қоғам бөлігі.

Благополучатели – лица или часть общества, получающие помощь добровольцев и (или) благотворительные пожертвования от благотворителей.

Көрнекі құралдар - оқытудағы көрнекі құралдар. Оқу процесінде екі функция атқарады: көзбен көру құралы және ақпарат көзі болып саналады. Табиғи және бейнелі болып бөлінеді.

Наглядные пособия — средства наглядности в обучении. В учебном процессе выполняют две функции: являются средством зрительной наглядности и источником информации. Подразделяются на натуральные и изобразительные.

Көшбасшы - қоғамға, ұйымға немесе топқа ықпал етуге қабілетті тұлға. Халықтың немесе белгілі бір әлеуметтік топтың мақсат-мүддесін толық сезініп, қорғай білетін, бойына саяси қайраткерге лайықты қасиеттерді жия білген адам көшбасшы ретінде танылады. Көшбасшы алға қойған мақсатқа жету үшін белгілі бір әлеуметтік ортада адамдардың күш-жігерін біріктіріп, іс-әрекетін қоғам мүддесіне сай жүргізеді. Көшбасшыға алғырлық, ақылдылық, қажырлылық, ұйымдастырушылық, жұртқа жағымдылық, сондай-ақ өзіне жауапкершілік ала білу және іскерлік таныта білушілік, т.б. қасиеттер мен қабілеттер тән.

Лідер (англ. Leader) — (ведущий, первый, идущий впереди) — лицо (субъект) в какой-либо группе (организации), пользующееся большим, признанным авторитетом и обладающее влиянием, которое проявляется как управляющие действия. Член группы, за которым она признает право принимать ответственные решения в значимых для неё ситуациях, то есть наиболее авторитетная личность, играющая центральную роль в организации совместной деятельности и регулировании взаимоотношений в группе.

Көшіп-қонушылар, мигранттар - қызметінен немесе белгілі бір себептерден тыс, Қазақстан Республикасына келген және Қазақстан Республикасынан кеткен, Қазақстан Республикасының ішінде көшіп - қонып жүрген адамдар.

Мигранты (англ. Migrants) – лица, выехавшие из Республики Казахстан, а также переселяющиеся внутри Республики Казахстан вне зависимости от причин и деятельности.

Күнкөрістің ең төменгі деңгейі - елдегі әлеуметтік-экономикалық дамудың белгілі бір деңгейі кезінде, адамның өмір сүру

қызметі үшін қажетті материалдық игіліктер мен қызметтер жинағын сатып алуға мүмкіндік беретін табыс деңгейі. Жынысы мен жасы бойынша айырмашылықты есепке ала отырып, жан басына шағып есептеледі. Өмір деңгейі үшін қажетті тұтынушылыққа тек қана тамаққа жұмсалатын, санитария мен гигиенаның ең қажетті құралдарына, коммуналдық қызметке кететін шығындар кіреді.

Минимум прожиточный (англ. Living wage) – уровень доходов, который позволяет покупать набор материальных благ и услуг, необходимый для жизнедеятельности человека при определенном уровне социально-экономического уровня в стране. Рассчитывается на душу населения с учетом различий по полу и возрасту. В необходимый для жизни уровень потребления входят только расходы на питание, самые необходимые средства санитарии и гигиены, коммунальные услуги.

Қадағалаусыз қалған бала - ата-анасының немесе олардың заңды өкілдерінің, сондай-ақ кәмелетке толмағандарды қадағалауды жүзеге асыруға міндетті оқыту, тәрбиелеу және өзге де мекеме педагогтарының, тәрбиешілерінің және басқа да қызметкерлерінің тарапынан оны тәрбиелеу, оқыту және (немесе) бағып – күту жөніндегі міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы салдарынан, не болмаса үйден немесе баланың құқықтарын қорғау жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын ұйымдардан өз бетімен кетуі салдарынан мінез-құлқына бақылау болмаған, кәмелетке толмаған бала.

Безнадзорный (англ. Neglected) – несовершеннолетний, контроль за поведением которого отсутствует вследствие неисполнения или ненадлежащего исполнения обязанностей по его воспитанию, обучению и (или)

содержанию со стороны родителей или их законных представителей, а также педагогов, воспитателей и других работников учебного, воспитательного и иного учреждения, обязанных осуществлять надзор за совершеннолетними, либо вследствие самовольного ухода его из детского дома или организаций, осуществляющих функции по защите прав ребенка.

Қадағалаусыздық- кәмелетке толмағандардың құқық бұзушылықтар жасауына себептесетін, олардың мінез-құлқы мен тұрмыс жағдайына тиісінше бақылаудың жоқтығымен сипатталатын әлеуметтік құбылыс.

Безнадзорность (англ.Neglect) – социальное явление, характеризующееся отсутствием надлежащего контроля за поведением и образом жизни несовершеннолетних, способствующее совершению ими правонарушений.

Қайырымдылық - ауқатсыз азаматтарға немесе заңды тұлғаларға мүлік, соның ішінде ақшалай қаражат нысанында, сондай-ақ бейкоммерциялық ұйымдарға олардың жарғылық қызметін қолдау мақсатымен тегін әлеуметтік қолдау(көмек) көрсету.

Благотворительность (англ. Charity; philanthropy) – Оказание безвозмездной социальной поддержки (помощи) неимуществу гражданам или юридическим лицам в форме имущества, в том числе денежных средств, а также некоммерческим организациям с целью поддержания их уставной деятельности.

Қайырымдылық акциясы - қайырымдылық көрсету мақсатында өткізілетін іс-шара.

Благотворительная акция - мероприятие, проводимое с благотворительными целями.

Қайырымдылық бағдарламалар - ұйымның қайырымдылық міндеттеріне сай нақты міндеттерді шешуге бағытталған іс-шаралар жиынтығы.

Программа благотворительная – комплекс мероприятий, направленных на решение конкретных задач, соответствующих благотворительным задачам организации или частного лица.

Қайырымдылық жасаушы - өз еркімен және өз тандауы бойынша риясыз және қайтарымсыз негізінде көмек көрсететін жеке тұлға немесе ұйым.

Благотворитель – частное лицо или организация, по собственной воле и собственному выбору на бескорыстной и безвозмездной основе осуществляющая помощь.

Қайырымдылық қоры - жеке және заңды тұлғалардың ерікті түрде мүліктік жарнама қосу негізінде бекітілген, қайырымдылық қызметтің кәсіби технологияларын игерген және өзінің немесе басқалардан тартылған қаражаттардан көмек алушыларды қаржыландыруды көздейтін қоғамдық коммерциялық емес ұйым.

Фонд благотворительный – общественная некоммерческая организация, учрежденная физическими или юридическими лицами на основе добровольных имущественных взносов, обладающая профессиональными технологиями благотворительной деятельности и имеющая цель финансировать благополучателей из собственных или привлеченных средств.

Қайырымдылық қызмет - жеке және заңды тұлғалардың азаматтарға немесе заңды тұлғаларға риясыз (қайтарымсыз немесе жеңілдік негізінде) мүлікті, соның ішінде ақшалай қаражаттарды беруіне, жұмыс атқаруына, қызмет және басқа да

қолдау көрсетуіне байланысты өз еркімен жасайтын қызмет.

Благотворительная деятельность - добровольная деятельность физических юридических лиц по бескорыстной (безвозмездной или на льготных условиях) передаче гражданам или юридическим лицам имущества, в том числе денежных средств, бескорыстному выполнению работ, предоставлению услуг, оказанию иной поддержки.

Қайырымдылық саласындағы мүдделік қарамақайшылық - басқарма мүшесі, эксперт немесе ұйымның штаттық қызметкері болып табылатын тұлғаның тікелей және жанама түрде қайырымдылық жоба бойынша оң шешім қабылдануына мүдделі болу жағдайы.

Конфликт интересов в сфере благотворительности – ситуация, в которой лицо, являющееся членом правления, экспертом или штатным сотрудником организации, прямо или косвенно заинтересовано в решении по благотворительному проекту.

Қайырымдылық ұйым - жалпы қоғамның немесе жеке адамның мүдделері үшін қайырымдылық қызметін жүзеге асыру мақсатымен құрылған бейүкіметтік, бейкоммерциялық бірлестіктер. Қоғамдық ұйым, қор, мекеме түрінде және басқа нысанда құрылады.

Благотворительная организация - неправительственная, некоммерческая организация, созданная для благотворительной деятельности в интересах общества в целом или отдельных категорий лиц. Благотворительные организации создаются в формах общественных объединений, фондов, учреждений и др.

Қамқорсыз - қараусыз қалған, тұрғылықты мекені жоқ.

Беспризорный (англ.Homeless) – безнадзорный, не имеющий места проживания.

Қамқоршы - қоғамдағы әлеуметтік мәселелердің шешілуіне ықпал ететін қандай да бір іс үшін үнемі, мақсатты түрде, риясыз және шын көңілмен қамқорлық жасайтын адам. Ұйым қызметін бақылайтын арнайы орган - қамқоршылар кеңесі - құрамында болып, сол ұйымның жұмысына ат салысады.

Попечитель – человек, постоянно, целенаправленно и бескорыстно заботящийся о каком-либо деле, влияющем на решение социальных проблем в обществе и действующий в составе попечительского совета– специального органа, наблюдающего за деятельностью организации и помогающего ей.

Қамқоршылық кеңес - ұйым қызметін бақылайтын, арнайы құрылған орган. Нұсқаулар мен кеңестер береді, кейде байланыстар мен финастық көмек көрсетіп тұрады.

Попечительский совет – специально созданный орган, наблюдающий за деятельностью организации, дающий советы и рекомендации и иногда помогающий финансами и связями.

Қамқоршылық пен қорғаншылық - жетім және ата- анасының асырауынсыз қалған балаларды бағып қағу, тәрбиелеу мен білім беру, сонымен қатар олардың құқықтары мен мүдделерін қорғау мақсатында орналастырудың жанұя формасы.

Опека и попечительство - семейная форма устройства детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, в целях их содержания, воспитания и образования, а также защиты прав и интересов.

Қаржыландыру - ұлттық шаруашылықты дамытуға, әлеуметтік-мәдени шараларға, қорғанысқа және басқа қажеттіліктерді дамытуға жұмсалатын қажетті қаржы ресурстармен қамтамасыз ету; кәсіпорындардың, бірлестіктердің меншікті қаражаты, мемлекеттік бюджеттен және басқа да қаржы көздерінен іске асырылады.

Финансирование (англ. Financing, financialbacking) – Обеспечение необходимыми финансовыми ресурсами затрат на развитие национального хозяйства, социально-культурные мероприятия, оборону и другие потребности; осуществляется за счет собственных средств предприятий, ассигнований из государственного бюджета и других источников.

Қарттарға арналған әлеуметтік шаралар- қарттарға көмек көрсетуге бағытталған әрекеттер мен қызметтер.

Социальные меры для престарелых (англ. Social measures for the elderly) – действия и услуги, направленные на оказание помощи престарелым.

Қатынас, коммуникация - адамдардың танымдық-еңбек процесінде қатынас жасау, пікір алысу, ой бөлісу — олардың бір-бірімен әрекет жасауының айрықша формасы болып табылады. Коммуникация үшін тілдік қатысымнан басқа, бет-қол кимылы, семиотика жүйесіне жататын музыка ноталары, ойын ережелері, Морзе әліппесі, ЭЕМ бағдарламалары, математика, техника саласына қатысты кибернетика, компьютер жүйесі пайдаланылады.

Коммуникация — способ общения и передачи информации от человека к человеку в виде устных и письменных сообщений, языка телодвижений и параметров речи. Эффек-

тивность коммуникации во многом определяется состояниями, в которых находятся лица, вступающие в коммуникацию. В зависимости от обстоятельств эти состояния могут меняться.

Қашықтан оқыту - қашықтан оқыту түрі жаңа ақпаратты-коммуникациялық технологияларды және Интернетті қолдана отырып жұмыс орнын және мекен жайын ауыстырмай кәсіп алуға мүмкіндік береді. Қашықтан оқу жүйесі білімгерге пәндерді еркін оқуға мүмкіндік береді, олар оқытушымен электронды пошта арқылы және т.с.с. телеконференция мен чаттар арқылы сұхбаттасуға мүмкіндік береді. Қазір - бұл аудио, видеотехниканы, ғаламтор және спутникті байланыс каналдарын қолданатын оқыту әдісі.

Дистанционное обучение — использование сетевых каналов и технологий для организации процесса обучения в случае удаленности инструктора и обучающегося или обучающегося и «центра» сосредоточения образовательных ресурсов.

Қоғамдық корпоративтік жауапкершілік - компанияның жұмыс беруші, іскер серіктес, "азамат", қауым мүшесі ретінде жауапкершілігі (қауым шектері компания қызметінің географиясымен анықталады: аудан, қала, мемлекет, әлем деңгейінде); қоғамдағы өз қатысуын арттыру және өз бизнесін дамытудың тұрақты

стратегиясының бөлігі; өзі жұмыс істеп отырған қауымдастыққа позитивті ықпал ету мүмкіндігі.

Корпоративная социальная ответственность, КСО - ответственность компании как работодателя, делового партнера, «гражданина», члена сообщества (пределы сообщества определяются географией деятельности компании: на уровне района, города, страны, мира); часть постоянной стратегии компании по увеличению своего присутствия в обществе и развитию своего бизнеса; возможность оказать позитивное влияние на сообщество, в котором работает компания.

Қоғамдық қозғалыс - қандай да бір қоғамдық мақсатты көздеуші азаматтардың ортақ әрекеті; белгілі бір қоғамдық өзгерістерге бағытталған институцияланбаған қоғамдық күш жұмсау. Қозғалыстың, әдетте, ұйымдық құрылымы және тіркелмелі мүшелігі болмайды. Қоғамдық қозғалыстардың мақсаттары мен міндеттері әртүрлі - әлеуметтік, саяси, рухани-мәдени және т.б. болады.

Общественное движение — не имеющее членства массовое общественное объединение, преследующее социальные, политические и иные общественно значимые цели, поддерживаемые участниками общественно-го движения.

Қолма-қол ақшасыз есеп айырысу - соманы төлемшенің шотынан алушының шотына аудару арқылы немесе нақты ақшаны қатыстырмай өзара талаптарды есепке алу арқылы жүзеге асырылады. Барлық есеп айырысу кредит мекемелері арқылы немесе олардың бақылауымен жүзеге асырылады. Есеп айырысу құжаттарының негізгі түрлері: төлем талаптары мен тапсырмалар, чектер мен аккредитивтер. Қолма-қол ақшасыз айырысу елдің өз ішінде де, халқаралық

экономикалық қатынастар саласында да қолданылады.

Безналичные расчеты (англ. Non-cash (clearing) settlements) – Расчеты, осуществляемые путем перечисления сумм со счетов плательщика на счет получателя или путем зачета взаимных требований, без участия наличных денег. Все расчеты осуществляются через кредитные учреждения или под их контролем. Основные виды расчетных документов: платежные требования и поручения, чеки и аккредитивы. Расчеты безналичные применяются как внутри государства, так и в сфере международных экономических отношений.

Қор - азаматтар немесе заңды тұлғалардың ерікті түрде мүліктік жарнама қосу негізінде құрылатын, қоғамдық, қайырымдылық, мәдениеттілік, білім беру және басқа да қоғамға пайдалы мақсаттарды көздейтін мүшелігі жоқ коммерциялық емес ұйым.

Фонд – не имеющая членства некоммерческая организация, учрежденная гражданами и (или) юридическими лицами на основе добровольных имущественных взносов и преследующая социальные, благотворительные, культурные, образовательные или иные общественно полезные цели.

Қосылған құн салығы (ҚҚС) - жанама салық түрі, өткізу бойынша салық салынатын айналымның тауарларды өндіру (жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету) және олардың айналысы барысында қосылған құнының бір бөлігін бюджетке аудару, сондай-ақ ел аумағына тауарлар импорты кезіндегі аудару, сондай-ақ ел аумағына тауарлар импорты кезіндегі аудару болып табылады. Салық салынатын айналым бойынша төленуге тиіс қосылған құн салығы өткізілген тауарлар (орындалған жұмыстар,

қызмет көрсетулер) үшін есептелген қосылған құн салығының сомасы мен алынған тауарлар (орындалған жұмыстар, қызмет көрсетулер) үшін төленуге тиіс қосылған құн салығының сомасы арасындағы айырма ретінде анықталады. Салық салынатын айналым мен салық салынатын импорт салық салу объектілері болып табылады. Қосылған құн салығының мөлшерлемесі 16 пайызға тең және салық салынатын айналымының мөлшеріне қолданылады. Экспортқа тауарлар өткізу бойынша айналымға, халықаралық тасымалдарға байланысты жұмыстарды орындауға, қызметтер көрсетуге салық нөлдік мөлшерлеме бойынша салынады.

Налог на добавленную стоимость (НДС) (англ. Value added tax) – Вид косвенного налога, представляющий собой отчисления в бюджет части стоимости облагаемого оборота по реализации, добавленной в процессе производства и обращения товаров (работ, услуг), а также отчисления при импорте товаров на территорию страны. Налог на добавленную стоимость, подлежащий уплате в бюджет по облагаемому обороту, определяется как разница между суммами налога на добавленную стоимость, начисленными за реализованные товары (работы, услуги), и суммами налога на добавленную стоимость, подлежащими уплате за полученные товары (работы, услуги). Объектами обложения налогом являются облагаемый оборот и облагаемый импорт. Ставка налога на добавленную стоимость равняется 16 процентам и применяется к размеру облагаемого оборота. Оборот по реализации товаров на экспорт, выполнение работ, оказание услуг в связи международными перевозками облагается налогом по нулевой ставке.

Қосымша білім беру - оқыту мен тәрбиені негізгі білім бағдарламасынан тыс

адамның, қоғамның, мемлекеттің мүддесіне орай қосымша білім бағдарламасы бойынша жүзеге асыру мақсатында жүргізілетін процесс.

Дополнительное образование — целенаправленный процесс воспитания и обучения посредством реализации дополнительных образовательных программ, оказания дополнительных образовательных услуг и осуществления образовательно-информационной деятельности за пределами основных образовательных программ в интересах человека, общества, государства.

Құжаттарды талдау - басты ақпарат көздері ретінде құжаттарды пайдалану арқылы бастапқы мәліметтерді жинақтау әдісі. Әлеуметтану саласында тек ресми ақпарат ғана емес, кез келген таратушы (қағазда, папирусте, қабырға жазбаларында, аудио және видеопленкаларда және т.б) көрсетілген ақпарат - деректер деп аталады.

Анализ документов - метод сбора первичных данных, при котором в качестве главного источника информации используются документы. Документальной в социологии называют не только официальную, но и любую информацию, фиксированную на любом носителе (бумага, папирус, настенные надписи, аудио или видеопленка и т.п.).

Құқықтар мен бостандықтар кепілдігі - адамның құқығын қорғау бойынша халқаралық және ішкі мемлекеттік ұйымдардың қызметі.

Гарантия прав и свобод (англ. Warranty of rights and freedoms) – Деятельность международных внутригосударственных организаций по защите прав человека.

Құқықтық мәдениет - жалпы рухани мәдениеттің маңызды элементі. Құқықтануда

кең мағынадағы құқықтық мәдениет пен жеке бастың құқықтық мәдениеті бөліп көрсетіледі.

Правовая культура (англ. Legal culture) – важнейший элемент общей духовной культуры. В правоведении выделяются правовая культура в широком значении и правовая культура личности.

Құқықтық мемлекет - заң үстемділігімен, қоғам мен азаматтар тарапынан билікке бақылау жасаумен, биліктің тармақтануымен, заң алдындағы теңқұқықтылықпен, тұлға құқықтары мен еркіндігінің кепілділігімен, мемлекеттің қоғамға бағынуымен, тұлға мен мемлекеттің өзара жауапкершілігімен сипатталатын мемлекетті ұйымдастырудың тәсілі. Құқықтық мемлекет - заманауи демократияның құрамдас, ажырамас элементі.

Государство правовое (англ. Constitutional state) — способ организации государства, характеризующийся верховенством права, контролем над властью со стороны общества и граждан, разделением властей, равенством всех перед законом, гарантированностью прав и свобод личности, подчинение государства обществу, взаимная ответственность государства и личности. Правое государство - неотъемлемый элемент современной демократии.

Қызмет- нәтижесі материалдық көрініс бермейтін, осы қызметтің үрдісі барысында іске асырылатын және қолданылатын қызмет. Бұл игілік, зат түрінде емес қызмет қалпында қойылады. Көрсетілген қызмет тілеген нәтижені қалыптастырады.

Услуга (англ. Services) – деятельность, результаты которой не имеют материального выражения, реализуются и потребляются в

процессе осуществления этой деятельности. Это блага, которые предоставляются не в виде вещей, а в форме их деятельности. Оказание услуг создает желаемый результат.

Логистика - адам-машина жүйелерінде материалдық, еңбек, энергетикалық және ақпарат ағыс қозғалысы процесстерін жоспарлау, басқару және бақылау теориясы. Өнеркәсіпте, саудада, қызметтер саласында, банк ісінде, көлікте, коммуналдық шаруашылықта және басқа салаларда шаруашылық және басқару процестерін оңтайландыру әдіснамасы ретінде кеңінен пайдаланылады.

Логистика (англ. Logistics) – теория планирования, управления и контроля процессов движения материальных, трудовых, энергетических и информационных потоков в человеко-машинных системах. Широко используется в промышленности, торговле, сфере услуг, банковском деле, на транспорте, в коммунальном хозяйстве и других сферах как методология оптимизации хозяйственных и управленческих процессов.

Мақсаткерлік - болашақ тілектірдің орындалуын айқындау, мақсаттың құрылымын анықтау.

Целеполагание — определение, построение цели, обдумывание образа желаемого будущего.

Мақсаттар мен міндеттер шежіресі - шешімдер қабылдаудың құрылымдық үлгісі, бұл үлгіде оның деңгейлер бойынша нышандарды (мақсаттары, міндеттері, шаралары) және олардың арасындағы байланыстар (қосылу және бағыныштылық) қамтылады. Бағдарламалық – нысаналы басқару құралы болып табылады.

Дерево целей и задач (англ. Aims and tasks tree) – структурная модель принятия реше-

ний, включающая его элементы по уровням (цели, задачи, мероприятия) и связи между ними (включение и подчиненность). Является инструментом программно-целевого управления.

Мақсатты жанашырлық жәрдем - арнайы мақсатта жасалған, және сол мақсатқа ғана қолданылуы керек көмек.

Пожертвование целевое - пожертвование, сделанное для определенной цели, которое должно использоваться только для нее.

Маркетинг жоспарын талдау - белгіленген уақыт кезеңінде алдын ала жоспарланған немесе күтілетін нәтиже көрсеткіштерін іс жүзіндегі көрсеткіштермен салыстыра талдау.

Анализ плана маркетинга (англ. Marketing plan analysis) – анализ, включающий сравнение реального развития событий с запланированными или ожидаемыми показателями в течение определенного периода времени.

Маркетинг шығындарын талдау - қандай шығындардың неғұрлым тиімді екенін, қандай өзгерістер еңгізу қажет екенін анықтауға мүмкіндік беретін әртүрлі маркетингтік факторлардың құндық тиімділігіне сараптама.

Анализ маркетинговых затрат(англ. Marketing costs analysis)- анализ стоимостной эффективности различных маркетинговых

факторов , позволяющих определить, какие затраты более эффективны и какие необходимы изменения.

Материалдық жанашырлық жәрдем - материалдық жанашырлық көмек- ақшалай сыйлық емес, қажетті материалдар, жабдықтар, азық түлік, тұтыну тауарлары, басқа да мүлік және қызмет түрінде көрсетіледі.

Пожертвование материальное – не денежный дар, пожертвование в виде оборудования, материалов, продовольствия, другого имущества или услуг.

Мәселе - қандай да бір адамдардың немесе топтың "қазіргі таңда қалай мен олардың ойынша, қалай болу керек" екендігінің арасындағы айырмашылық туралы түсінігі.

Проблема - существующее у тех или иных людей или групп понимание противоречия между “тем, что есть, и тем, что, по их мнению, должно быть”.

Мәселелерді шешу - проблемалық жағдаяттарды шешу мен талдауға көмектесетін тізбектелген жүйелі процедураларды анықтау.

Решение проблем (Problem Solving) — определение последовательных систематических процедур, с помощью которых анализируются и решаются проблемные ситуации

Мемлекеттік донор - мемлекеттік қаржы арқылы коммерциялық емес ұйымдарды қаржыландыратын мемлекеттік мекеме.

Донор государственный- государственное учреждение, финансирующее некоммерческие организации за счет государственных средств.

Мемлекеттік жастар саясаты - мемлекет жүзеге асыратын және жастарды қолдауға

бағытталған әлеуметтік – экономикалық, саяси, ұйымдастырушылық және құқықтық шаралар жүйесі.

Государственная молодежная политика (англ. State youth policy) – система социально-экономических, политических, организационных и правовых мер, осуществляемых государством и направленных на поддержку молодежи.

Мемлекеттік жинақтаушы зейнетақы қоры- белгіленген тәртіппен салымшының міндетті зейнетақы жарналарын жинайтын және алушыларға зейнетақы төлемдерін төлейтін, сондай-ақ зейнетақы активтерін қалыптастыру жөніндегі қызметті жүзеге асырып, оларды бағалы қағаздарына инвестициялайтын заңды тұлға; құрылтайшысы Үкімет болып табылатын жабық акционерлік қоғам нысанында құрылады.

Государственный накопительный пенсионный фонд (англ. State accumulation pension fund) – Юридическое лицо, производящее сбор обязательных пенсионных взносов вкладчиков и пенсионные выплаты получателям пенсии в установленном порядке, а так же осуществляющее деятельность по формированию пенсионных активов и инвестирующее их в ценные бумаги, депозиты банков, ценные бумаги международных финансовых организаций; создается в форме

закрытого акционерного общества, учредителем которого является Правительство.

Менеджер - жалдамалы басқарушы, басқару жөніндегі маман. Басшылықтың орта және жоғары құрамына кіреді.

Менеджер (англ. Manager) – наемный управляющий, специалист по управлению. Входит в средний и высший состав руководства.

Менеджмент - өндірісті және қызметкерлерді басқару қағидаттарының, нысаналарының, әдістерінің, тәсілдері мен құралдарының жиынтығы, онда басқару ғылымының соңғы жетістіктері қолданылады. Менеджменттің басты мақсаты – өндірістің жоғары тиімділігіне қол жеткізу, кәсіпорынның, фирманың, компанияның ресурстарын ұтымды пайдалану; кәсіпорынның, фирманың басшылығы, басқарушы орган.

Менеджмент (англ. Managment) – совокупность принципов, форм, методов, приемов и средств управления производством и персоналом с применением последних достижений науки управления. Главная цель менеджмента – достижение высокой эффективности производства, рационального использования ресурсов предприятия, фирмы, компании; руководство предприятия, фирмы, руководящий орган.

Миссия, аманат - ұйымның не үшін жұмыс жасайтынын, қызмет көрсету саласын түсіндіретін басты мақсаттар жиынтығы.

Миссия - совокупность главных целей организации, разъясняющих, для чего она существует, область ее деятельности.

Монополияға қарсы заңнама - рыноктық экономиканы басшылыққа алатын кәсіпкерлер қызметтің түрлі салаларында

бәсекелестік ортаны қолдауға, монополизмге және арамзалық бәсекеге қарсы әрекет жасауға бағыттылған құқықтық актілер кешені. Монополияға қарсы қолданылатын заңнамада, әдетте, түрлі үлгідегі шаруашылық бірлестіктерін ұйымдастыру кезіндегі шектеулерді айқындайтын нормалар, рынокта бәсеке күрес жүргізу және тауарлар мен қызметтерді сату жөнінде шарттар жасау қағидаттары, сондай-ақ тиісті заңдар мен ережелердің сақталуын қадағалау жөніндегі мемлекеттік органдардың өкілеттігі қамтылады.

Антимонопольное законодательство (англ. *Antimonopoly legislation*) – комплекс правовых актов в странах с рыночной экономикой, направленных на поддержание конкурентной среды в различных сферах предпринимательской деятельности, противодействие монополизму и конкуренции недобросовестной. Антимонопольное законодательство, как правило, включает нормы, определяющие ограничения при организации различного рода хозяйственных объединений, принципы ведение конкурентной борьбы на рынке и заключения договоров по продаже товаров и услуг, а также полномочия государственных органов по надзору за соблюдением соответствующих законоположений.

Мүгедектердің құқықтары - Конституцияның 28-бабы Қазақстан Республикасының азаматтарына мүгедек болған жағдайда әлеуметтік қамтамасыз етуге кепілдік береді. 1991 жылғы 21 маусымдағы «Қазақстан Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» Заң мүгедектердің өмір сүруіне теңдей мүмкіндіктерді қамтамасыз ету үшін әлеуметтік-экономикалық, құқықтық және ұйымдастырушылық жағдай жасауға кепілдік береді. Мүгедектердің құқықтарын

қорғау бойынша белсенді қызметті үкіметтік емес ұйымдар атқарады.

Права инвалидов (англ. Disability Rights) – статья 28 Конституции гарантирует гражданам Республики Казахстан социальное обеспечение в случае инвалидности. Закон «О социальной защищенности инвалидов в Республике Казахстан» от 21 июня 1991 года, гарантирует создание социально-экономических, правовых и организационных условий для обеспечения равных возможностей для жизнедеятельности инвалидов. Активную позицию по защите прав инвалидов занимают неправительственные организации, лидерами которых являются люди с ограниченными возможностями.

Мүгедектік тобы - еңбекке жарамдылығының төмен деңгейі, жалпы жағдайы, жасы, дене және ақыл-ой қабілеті, сонымен қатар кәсіби жарамдылығына байланысты медициналық сақтандыру органының түсініктемесі негізінде белгіленген, адамның еңбекке жарамсыздық ахуалы.

Группа инвалидности (англ. Group disability) – состояние нетрудоспособности, установленное органом медицинского страхования на основе констатации низкого уровня трудоспособности, общего состояния, возраста, физических и умственных способностей, а также профессиональной пригодности застрахованного лица.

Мүдделі тұлғалар- жобаға тікелей қатысатын да, жобаның орындалу процесі мен оның нәтижесі олардың да мүддесіне қатысты болуы мүмкін заңды және жеке тұлғалар.

Заинтересованные лица (Stakeholders) — физические и юридические лица, как непосредственно участвующие в проекте, так и

те, чьи интересы могут быть затронуты процессами осуществления проекта и его результатами.

Мүмкіндігі шектеулі адамдар - мүмкіндігі шектеулі адамдар – «мүгедек» сөзі адамды кемсітетін термин болып саналады. Дұрысырақ ұғымы – мүмкіндігі шектеулі адамдар.

Люди с ограниченными возможностями(англ. People with disabilities) – считается, что слово «инвалид»– является дискриминационным термином. Более корректное понятие – люди с ограниченными возможностями.

Мүмкіндігі шектеулі балалар - денесінің және (немесе) ақыл –есінің кемістігі бар, белгіленген тәртіппен дәлелденген туа біткен, тұқым қуалайтын, кейіннен жабысқан дерттерді немесе жарақаттары салдарына байланысты тіршілік әрекеттері шектеулі балалар.

Дети с ограниченными возможностями(англ. Disabled children) – дети с физическими и (или) психологическими недостатками, имеющие ограничение жизнедеятельности, обусловленное врожденными, наследственными, приобретенными заболеваниями или последствиями травм, подтвержденными в установленном порядке.

Ой майданы - топта модератор мен нұсқаушы үйлестіретін инновациялық шығармашылық идеяларды тудыру, іздестірудің үрдісі. Шығармашыл идеяларды іздестіру мен тудырудың топтық әдісі. Бұл тәсілдің өнімділігіне қол жеткізетін негізгі фактор болып кез келген ұсынысты сынауға тыйым салу болып есептеледі.

Мозговой шторм (Brain storm) — неструктурированный процесс генерирования инновативных творческих идей в группе, ко-

ординируемой инструктором или модератором. Групповой метод творческой генерации идей. Основным фактором, обеспечивающим высокую продуктивность данного метода, является запрет на критику любых предложений.

Ойын әдістері - ойын әдістері қоғамдық инженериядағы әдістер топтамасы. Жұмысқа қатысушылардың қызығушылықтарымен келісіп, білгілі бір жағдайда және әртүрлі топ құруда (қатысушылардың бірлескен тобын құрудағдысында) қоғамдық жүйе мен процесстерді қоғамдық ойындар технологиясы бойынша шешім шығара білуге арналған ойындар.

Игровые методы — группа методов социальной инженерии. Предназначены для выработки решений, согласования интересов участников работы, их обучения навыкам поведения в определенных ситуациях и различных групповых образованиях (навыкам сплочения участников) путем моделирования социальных систем и процессов с помощью игровых социальных технологий.

Оқыту семинары- бірінші кезекте білім беру және меңгеруге, аз мөлшерде біліктілікті қалыптастыруға бағытталған, және интерактивті оқытудың жекеше элементтері көмегімен жүргізілетін білім беру шарасы.

Семинар обучающий — образовательное мероприятие, направленное в первую очередь на передачу/усвоение знаний и, в меньшей степени умений, и осуществляемое с отдельными элементами интерактивного обучения.

Оқытудың интерактивті әдістері – «интерактив» – ағылшынның «өзара әрекет» де-

ген сөзінен шыққан. Ол оқыту процесінде оқушыларды бірігіп белгілі бір мәселені шешуге, белгілі бір әрекетке өз жауапкершілігін сезініп, белсенді болуға және осы кезде өз қиялын, ой-өрісін, шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік береді.

Интерактивные обучающие методы — направленные дискуссии, структурированные переживания (experiences), разыгрывание ролей, игры и моделирование.

Оқытудың техникалық құралдары - оқытуда ақпараттарды ұсыну мен өңдеудің тиімділігін көтеру мақсатында қолданатын жүйе, кешен, құрылғы, аппаратура. Әдетте үш негізгі топқа бөлінеді: ақпараттаушы, бақылаушы, үйретуші.

Технические средства обучения — системы, комплексы, устройства и аппаратура, применяемые для предъявления и обработки информации в процессе обучения с целью повышения его эффективности. По функциональному назначению ТСО обычно делят на три основных класса: информационные, контролирующие и обучающие.

Өзара көмек көрсету тобы - барлығына ортақ бір мәселесі бар, бірін бірі рухани және практика жүзінде қолдау үшін бірлескен адамдар тобы.

Группа взаимопомощи - группа людей, имеющих общие проблемы и объединившихся для духовной или практической поддержки друг друга.

Өзіндік табыс - жеке адамның салықтарды төлегенге дейінгі табысы.

Личный доход (англ. *Personal income*) — доход отдельного физического лица до уплаты налогов.

Өмірлік қиын жағдайда қалған балалар - қандай да бір орын алған жағдайлардың салдарынан: ата -ананың қарауынсыз қалған балалар, мүгедек балалар, психологиялық және физиологиялық жағынан кемшілігі бар балалар; қарулы және ұлтаралық қақтығыстардың, экологиялық және техногендік апаттың құрбаны болған балалар, босқындар мен ораламандардың балалары, зорлық құрбандары, түзету колониясында еркінен айырылған балалар, қоғамда қорғалмаған жанұяларда тұратын балалар, тәртібінде ауытқуы бар балалар және қалыптасқан жағдайлар нәтижесінде тіршілік әрекеттері бұзылған және өз бетінше немесе отбасы көмегімен бұл жағдайларды түзете алмайтын балалар.

Дети, находящиеся в трудной жизненной ситуации (англ. *Children in difficult life conditions*) — дети, жизнедеятельность которых нарушена в результате сложившихся обстоятельств: дети, оставшиеся без попечения родителей; дети-инвалиды; дети, имеющие недостатки в психическом и (или) физическом развитии; жертвы вооруженных и межнациональных конфликтов, экологических и техногенных катастроф, стихийных бедствий; дети из семей беженцев и вынужденных переселенцев; оказавшиеся в экстремальных условиях; жертвы насилия; дети, отбывающие наказание в виде лишения свободы в воспитательных колониях; находящиеся в специальных учебно-воспитательных учреждениях; живущие в социально незащищенных семьях; дети с отклонениями в поведении; дети, жизнедеятельность которых была нарушена в результате обстоятельств, и которые не могут преодолеть данные обстоятельства самостоятельно или с помощью семьи.

Өтемақы - біреудің шығынын өтеу. Өтемақы заңсыз әрекеттің салдарын

бейтараптандырудың (мүмкіндігінше) және егер де бұл әрекет болмаған жағдайда болуы мүмкін жағдайды қалпына келтіру үшін қажет. Өтемақы міндетті түрде ақшалай түрде болмайды, шын мәнінде ақшалай төлемнің орнына басқа түрде өтемақы қолданылуы мүмкін жағдайлар да болады. Мысалы, адам құқығының бұзылуынан оған зақым келтірсе, кемтар етсе, психикалық немесе эмоционалдық көңілін бұзса, қынжылуға әкелсе медициналық, психиатриялы немесе психологиялық көмек өтемақы түрінде қолайлы, тиімді болуы мүмкін.

Компенсация (англ. compensation) – возмещение ущерба кому-либо. Компенсация – то, что необходимо для того, чтобы нейтрализовать (по возможности) последствия незаконного действия и восстановить положение, которое, по всей вероятности, могло бы существовать, если бы это действие не было бы совершено. Компенсация не обязательной принимает денежную форму, в действительности могут быть обстоятельства, когда вместо денежных выплат применяются другие компенсации. Например, когда нарушения прав человека приводят к физическим увечьям, психическим или эмоциональным расстройствам, предоставление медицинской или психологической помощи может быть более приемлемым в качестве компенсации.

Өтеусіз қаржылық көмек - донорлардың Қазақстан Республикасының мемлекеттік ұйымдарына тауарлар жеткізіп беруді, жұмыстарды орындауды және қызметтер үшін ақша беруі.

Безвозмездная финансовая помощь (англ. Gratuitous financial aid) – предоставление донорами государственным организациям Республики Казахстан денег для финансирования поставки товаров, выполнения работ и оказания услуг.

Өтінім- грант беруге немесе басқа да түрде қолдау көрсетуге сұраным берудің жазба түрі.

Заявка – письменный запрос на предоставление гранта или оказание иного содействия.

Патронаттық тәрбие - патронаттық тәрбиеші жанұясында ата анасы мен заңды өкілдері тарапынан заңды мүдделерін қорғауға міндеттері мен құқықтарын белгілеу жағдайында мемлекеттік қорғауға мұқтаж балаларды орналастыру формасы.

Патронатное воспитание - форма устройства ребенка, нуждающегося в государственной защите, в семью патронатного воспитателя на условиях разграничения прав и обязанностей по защите его законных интересов между родителями (законными представителями), уполномоченной службой (организацией) и патронатным воспитателем.

Пилоттық жоба- кейбір жаңа үлгі мен технологиялардың шынайылығы мен тиімділігін тексеру үшін сынақ алаңындағы жоба.

Пилотный проект – проект по проверке реальности и эффективности некоторой новой модели или технологии на экспериментальной площадке.

Проблемалық жағдайлар - жобаны іске асыру барысында орын алуы мүмкін жағдайлар, одан шығу үшін оңтайлы шешімдер табуды қажет етеді.

Проблемные ситуации (Problem situations) — возникающие при осуществлении проекта ситуации, для выхода из которых необходимо находить оптимальные решения

Ресурс орталығы - өз аймағындағы басқа да коммерциялық емес ұйымдар үшін бастапқы кеңестік, ақпараттық, оқыту

орталығы болып табылатын коммерциялық емес ұйым.

Ресурсный центр (поддержки НКО) – некоммерческая организация, которая является базовым консультационным, информационным, обучающим центром для других некоммерческих организаций своего региона.

Рольдік ойын - оқушылармен белгілі бір рольдік ойындарды бейформалды түрде, бірақ барысынша шынайы ойнау, көрсету арқылы оқыту әдісі.

Игра ролевая — метод обучения, при котором обучающиеся играют определенные роли в неформальной, но максимально реалистичной манере.

Сайлау - сайлау процесінің ажырамайтын бөлігі және кезеңі, қауымдастық мүшелері мен өкілдерінің дауыс беруі арқылы бір адамды белгілі бір орынға немесе лауазымға таңдау рәсімі. Барлық мемлекеттер мен азаматтар бірдей қолданатын сайлау рәсімі жоқ. Ұлттық егемендік жағдайында басқару құқығы кезеңді және нақты сайлауда халық қалауына негізделуі тиіс. Халық қалауын мынадай факторлар анықтайды: жалпыға бірдей және тең сайлау құқығы; тікелей немесе еркін сайланған өкілдер арқылы елді басқаруға қатысу құқығы; өз елінде мемлекеттік қызметке тұрудың тең құқығы.

Выборы (англ. election) – неотъемлемая часть и этап избирательного процесса, про-

цедура, установленная для выбора лица на пост или должность путем согласования членов сообщества или их представителей. Не существует единой процедуры выборов, подходящей для всех государств и их граждан. В условиях национального суверенитета право на управление должно быть основано на волеизъявлении народа, выраженном в периодических и действительных выборах. Волю народа отражают следующие факторы: всеобщее и равное избирательное право; право принимать участие в управлении страной, прямо или через свободно выбранных представителей; право на равный доступ к государственной службе в своей стране.

Салық базасы - салықтар мен бюджетке төленуге тиіс басқа да міндетті төлемдердің сомасы анықталатын салық салу объектісі мен салық салуға байланысты объектінің құндық, заттық немесе өзге де сипаттамасы.

Налоговая база (англ. Tax base) – стоимостная, физическая или иные характеристики объекта, связанного с налогообложением или объекта, связанного с налогообложением, на основании которых определяются суммы налогов и других обязательных платежей, подлежащих уплате в бюджет.

Салық берешегі - берешек сомасы, сондай-ақ өсімпұлдар мен айыппұлдардың төленбеген сомасы.

Налоговая задолженность (англ. Tax arrears; tax debt) – Сумма недоимки, а также неуплаченные суммы пени и штрафов.

Салық декларациясы, салық мағлұмдамасы - салық төлеушінің, салық агентінің Салық кодексіне белгіленген тәртіпке сәйкес салық органдарына берілген жазбаша мәлімдемесі және (немесе) электрондық құжаты, онда салық салу объектілері мен салық салуға байланысты

объектілер, сондай-ақ салық міндеттемелерін есептеу және салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді есептеу мен төлеуге байланысты басқа да деректер туралы мәліметтер болуға тиіс. Мағлұмдамада салық төлеуші табыстың, мүліктің, т.б. мөлшерін, қажетті салық шегерімдерін, жеңілдіктер мен шегермелерді көрсетеді және әрбір салық кезеңі аяқталған бойда өзінің тіркелген жеріндегі салық органдарына берілетін салық сомасын есептейді.

Налоговая декларация (англ. Tax declaration; tax return) – письменное заявление и (или) электронный документ налогоплательщика, налогового агента, представленное (ый) в налоговые органы в соответствии с порядком, установленным Налоговым законодательством, которое (ый) должно (должен) содержать сведения об объектах, связанных с налогообложением, а также об исчислении налоговых обязательств и других данных, связанных с исчислением и уплатой налогов и других обязательных платежей в бюджет. В декларации налогоплательщик указывает размер дохода, имущества и т.п., необходимые налоговые скидки, льготы и вычеты и исчисляет сумму налога, который предоставляется по окончании каждого налогового периода в налоговые органы по месту своей регистрации.

Салық есептемесі - салық төлеуші салық органдарына табыс ететін салық міндеттемелерін есептеу туралы ақпараттан тұратын құжаттама, ол: салықтың әрбір түрі және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша, сондай-ақ жинақтаушы зейнетақы қорларына міндетті зейнетақы жарналары бойынша салық төлеуші толтыруға тиіс салық мағлұмдамасы, есеп – қисабы.

Налоговая отчетность (англ. Tax reporting, tax reports) – Документация, содержащая информацию об исчислении налоговых обязательств, представляемую налогоплательщиком в налоговые органы.

Салық заңнамасы - салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді белгілеу, енгізу және есептеу мен төлеу тәртібі жөніндегі, сондай-ақ мемлекет пен салық міндеттемелерін орындауға байланысты билік қатынастарын реттейтін заңнамалық, нормативтік – құқықтық келісімдер.

Налоговое законодательство (англ. Tax legislation) – законодательные, нормативно-правовые акты, регулирующие властные отношения по установлению, ведению и порядку исчисления и уплаты налогов и других обязательных платежей в бюджет, а также отношения между государством и налогоплательщиком, связанные с исполнением налоговых обязательств.

Салық кодексі - мемлекеттік және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының салық төлеушілермен салықтық қатынастарын реттейтін, мемлекеттік жоғарғы билігі деңгейінде қабылданған заңнамалық нормалардың негізгі жиынтығы. Салық заңнамасының іргелі қағидаттарын: салық жүйесінің құрылымы мен жұмыс істеуін, салықтарды белгілеу, өзгерту және күшін жою тәртібін, салық төлеушілердің, салық міндеттемелерінің орындалуын, салық қатынастарының басқа агенттерін бақылауды жүзеге асыратын органдардың мәртебесін, салықтық құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті айқындайды.

Кодекс налоговый (англ. Tax code) – основной свод законодательных норм, регулирующих налоговые отношения государственных и местных органов самоуправления с

налогоплательщиками, принятый на уровне верховной власти государства. Определяет основополагающие принципы налогового законодательства: построение и функционирование налоговой системы, порядок установления, изменения и отмены налогов, статус налогоплательщиков, органов, осуществляющих исполнение налоговых обязательств и налоговый контроль других агентов налоговых отношений, ответственность за налоговые правонарушения.

Салық міндеттемесі - салық төлеушінің ҚР салық заңнамасына сәйкес мемлекет алдында туындайтын міндеттемесі деп танылады, оған орай салық төлеуші салық органында тіркелу есебіне тұруға, салық салу объектілерін және (немесе) салық салуға байланысты объектілерді айқындауға, салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді есептеуге, салықтық нысандарды жасауға, салық тіркелімдерін қоспағанда, салықтық нысандарды салық органына белгіленген мерзімде табыс етуге, салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеуге міндетті.

Налоговое обязательство (англ. *Tax liabilities*) – налоговым обязательством признается обязательство налогоплательщика перед государством, возникающее в соответствии с налоговым законодательством, возникающее в соответствии с налоговым законодательством РК, в силу которого налогоплательщик обязан встать на регистрационный учет в налоговом органе, определять объекты налогообложения и (или) объекты, связанные с налогообложением, исчислять налоги и другие обязательные платежи в бюджет, составлять налоговые формы, представлять налоговые формы, за исключением налоговых регистров, в налоговый орган в установленные сроки и упла-

чивать налоги и другие обязательные платежи в бюджет.

Салық салу объектілері - табыс, мүлік, қызмет түрі, қызмет көрсету, ақша операциялары, заттар (тауарлық – материалдық құндылықтар) салық салу негіздері (олардан салық алынатын) болып табылады. Түсім объектілері сондай-ақ, мүлікті беру, табиғи ресурстарды пайдалану, өнімнің қосылған құны, жұмыстар мен қызметтер, шаруашылық айналым және т.б. болады. Салықтардың тізімдемесі (олардың түрлері мен тізімдері) өз бастауын түсім объектілерінен алады.

Объекты налогообложения (англ. *Tax base*) – доход, имущество, вид деятельности, оказание услуг, денежные операции, предметы (товарно-материальные ценности), которые являются основой налогообложения (с которых исчисляется налог). Объектом обложения являются также передача имущества, использование природных ресурсов, добавленная стоимость продукции, работ и услуг, хозяйственный оборот и т.п. Номенклатура налогов (их виды и перечень) берет свое начало от объектов обложения.

Салықтар - мемлекет заң жүзінде біржақты тәртіппен белгіленген бюджетке төленетін міндетті ақшалай төлемдер, олар белгілі бір мөлшерде төленеді, қайтарымсыз және жанама салық түрлеріне бөлінеді. Салықтар мен басқа да міндетті төлемдер елдің тиісті бюджеттерінің кірістеріне түседі. Қазақстан Республикасында мынадай салықтар қолданылады: корпорациялық табыс салығы, жеке табыс салығы, көлік құралдары салығы, мүлік салығы, қосылған құн салығы, акциздер, жер қойнауын пайдаланушылардың салықтары мен арнаулы төлемдері.

Налоги (англ. Taxes; state taxes) – законодательно установленные государством в одностороннем порядке обязательные денежные платежи в бюджет, производимые в определенных размерах, носящие безвозвратный и безвозмездный характер. Налоги подразделяются на прямые и косвенные. Суммы налогов и других обязательных платежей поступают в доходы соответствующих бюджетов страны. В Республике Казахстан действуют следующие налоги: корпоративный подоходный налог, индивидуальный подоходный налог, социальный налог, земельный налог, налог на транспортные средства, налог на имущество; налог на добавленную стоимость, акцизы, налоги и специальные платежи недропользователей.

Сараптаушы - кандай да бір сұрақты қарастырғанда қорытынды жасаушы маман.

Эксперт (англ. Expert) — специалист, дающий заключение при рассмотрении какого-нибудь вопроса.

Сауалнама - сұрақтар парағы, сұрақ кітапшасы, сауал жүргізудің негізгі құралы. Зерттеудің бағдарламалық және процедуралық мәселелерімен әрқайсысы байланысатын сұрақтардың құрылымдық жағынан іріктеліп ұйымдастырылған жиынтығын көрсетеді.

Анкета (англ. questionnaire) — Опросный лист, вопросник, основной инструментарий опроса. Представляет собой структурно организованный набор вопросов, каждый из которых связан с программными и процедурными задачами исследования.

Сауалнама жүргізуші - сауалнама арқылы қатысушылармен тікелей байланыс орнататын адам. Ол сауалнама жүргізу тәртібінің дұрыс болуына жауапты (керекті қатысушыларды табу, сауалнаманы толтыру

барысында дұрыс жағдайды қамтамасыз ету, тапсыру кезеңінде сауалнаманың толықтай толтырылғандығын тексеру).

Анкетер - лицо, ведущее непосредственное общение с респондентами, с помощью анкеты. Он отвечает за правильное проведение процедуры анкетирования (найти нужных респондентов, обеспечить спокойную обстановку при заполнении, проверить полноту заполнения анкеты при ее сдаче).

Сауықтыру, оналту - ауыр сырқаттары бар үлкен адамдар мен балалардың, оның ішінде мүгедектерді қосқанда организмдерінің бұзылуы салдарынан қызметін қалпына келтіру (толықтыру) үшін медициналық, психологиялық, педагогикалық, кәсіптік және заңды шаралардың кешені.

Реабилитация - комплекс медицинских, психологических, педагогических, профессиональных и юридических мер, направленных на восстановление (компенсацию) нарушенных функций организма взрослых и детей, имеющих тяжелые заболевания, в том числе инвалидов.

Саяси мәдениет - жалпы адамзаттық мәдениеттің құрамдасы. Кең мағынада – бұл дәстүр, дағды, әрекет ету тәсілі, саяси салада аталмыш елді сипаттайтын институттардың тарихи тәжірибе жиынтығы. Субъективтік мағынада – бұл адам қызметінің кәсіби түріндегі саясатқа дұрыс қатынас, оның қоғам өміріндегі маңызды рөлін түсіну, саяси қызметке не белсенді саясаткер, не партия мүшесі, сайлаушы, референдум, петиция, демонстрация және т.б. қатысушысы ретіндегі қатысу дайындығын көрсететін саяси білімдер жиынтығы.

Политическая культура (англ. Political culture) – компонент общей человеческой

культуры. В широком смысле – это совокупность исторического опыта, традиций, навыков, способов действия, институтов, характеризующих данную страну в политической сфере. В субъективном смысле - совокупность политических знаний, положительного отношения к политике как роду человеческой деятельности, понимание ее важной роли в жизни общества, готовности участвовать в политической деятельности в качестве либо активного политика, либо члена партии, избирателя, участника референдумов, петиций, демонстраций и пр.

Сұхбат - әлеуметтік психологияны зерттеу әдістерінің бірі. Мұнда зерттеуші (сұхбаттасушы) сыналушымен (респондент) әңгімелеседі.

Интервью - метод опроса, основанный на непосредственной беседе интервьюера и респондента.

Сұхбаткер, сауалнамаға жауап беруші - ақпарат көзі ретінде сұрақ қойылып, оған жауап беретін тұлға.

Респондент - опрашиваемый, лицо, участвующее в опросе в качестве источника информации.

Сыбайлас жемқорлық - саясат немесе мемлекеттік басқару саласындағы қоғамдық қауіпті құбылыс. Мәмілені рәсімдеу барысында ықпал ете алатын, биліктің түрліше органдарының өкілдерін сатып алудың салдары болып табылатын, жүзеге асырылатын шаруашылық қызмет. Сыбайлас жемқорлық мәмілелерін бүркемелеу мақсатында, жиі түрде ірі мәмілелер кезінде комиссиялық төлемдер жүзеге асырылады. Сыбайлас жемқорлық мәселесін шешу мақсатында, мемлекеттік құрылымдарды бизнестен бөлу ұсынылады.

Коррупция (англ. Corruption) – общественно опасное явление в сфере политики или государственного управления. Хозяйственная деятельность, осуществление которой является следствием подкупа представителей различных органов власти, имеющих влияние на процесс оформления сделок. В целях прикрытия коррупционных сделок нередко осуществляются выплаты комиссионных при крупных сделках. В качестве разрешения проблемы коррупции предлагается отделение госструктур от бизнеса.

Табиғи жұмыссыздық деңгейі - әрбір нақты сәтте жұмыспен қамтылмаған жұмыс күшінің үлесі.

Уровень безработицы естественный (англ. Unemployment natural rate) – доля рабочей силы, не занятая в каждый данный момент.

Табысы төмен адамдар - мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй беруді сұрап алдындағы соңғы он екі айда отбасының әрбір мүшесіне шаққандағы жиынтық айлық табысы Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша осы мақсаттар үшін белгіленген ең төменгі күнкөріс деңгейіне жетпейтін адамдар.

Малоимущие (англ. Poor) – лица, имеющие совокупный месячный доход на каждого члена семьи за последние двенадцать месяцев перед обращением о предоставлении жилища из государственного жилищного фонда ниже прожиточного минимума, установленного для этих целей законодательством Республики Казахстан.

Табысы төмен отбасыларының балалары - табысы ең төменгі күнкөріс мөлшерінен де төмен отбасыларында тұратын балалар.

Дети, проживающие в малоимущих семьях (англ. Children living in low-income

families) – дети, живущие в семьях, доходы которой ниже прожиточного минимума.

Тендер - сауда-саттық өткізу кезінде түсетін ұсыныстар. Тендерді ұсыну тәртібін сауданы ұйымдастырушылар анықтайды. Тендер, бекітілген мерзімде жабық түрінде беріледі. Онда ұсынылатын тауар немесе қызмет туралы негізгі мәліметтер, олардың бағасы, сонымен қатар тендерді жасаған заңды немесе жеке тұлға көрсетіледі. Тендерге өзін ұсыну, оны ұсынған адам автоматты түрде сауданы ұйымдастырудың барлық шарттарын қабылдағанын білдіреді.

Тендер (англ. Tender; tend – обслуживать) – предложение, поступающее при проведении торгов. Порядок предоставления тендера определяется организаторами торгов. Тендер подается к установленному сроку в закрытом виде. В нем указывается основные данные о предлагаемом товаре или услугах, их цене, а также о юридическом или физическом лице, сделавшем тендер. Представление тендера автоматически означает, что лицо, его представившее, принимает все условия организации торгов.

Тең құқықтар - мемлекет кепілдік беретін, Қазақстан Республикасының Конституциясы мен басқа да заңнамалық актілерінде бекітілген, азаматтық, саяси, экономикалық, әлеуметтік, мәдени және басқа да құқықтарды жүзеге асырудың әйелдер мен ерлер үшін тең құқығы.

Равные права (англ. Equal rights) - Гарантированное государством, закрепленное в Конституции Республики Казахстан и других законодательных актах равное для женщин и мужчин право осуществления гражданских, политических, экономических, социальных, культурных и других прав.

Тең мүмкіндіктер - құқықтар теңдігіне нақты қол жеткізу үшін қажетті құралдар мен шарттардың жүйесі. Әрбір азаматқа жынысына, ұлтына, жасына және діни сеніміне қарамастан, теңдей мүмкіндіктер берілуі тиіс.

Равные возможности (англ. Equal opportunities) - система средств и условий, необходимых для реального достижения равенства прав. Для каждого гражданина не зависимо от пола, нации, возраста и вероисповедания должны быть созданы равные условия.

Теңдік - экономика ғылымында жекелеген әлеуметтік топтардың жағдайындағы теңдік пен теңсіздікті атап көрсету үшін «табыстардың теңдігі», «мүліктік теңдік», «мүмкіндіктер теңдігі» мағынасында қолданылатын сапалық ұғым.

Равенство (англ. Equality) – качественное понятие, используемое в экономической науке в смысле «равенство доходов», «имущественное равенство», «равенство возможностей», чтобы подчеркнуть наличие равенства и неравенства в положении отдельных социальных групп.

Топ - бір мақсатты көздеген, өзара және оқытушымен байланыс орнату үшін жиналған адамдардың белгілі ұжымы.

Группа — Определенный коллектив людей, собравшихся для коммуникации между собой и преподавателем и преследующих одну и ту же цель.

Топтық пікірталас - қандай да бір оқыту жағдайында екі және одан да көп қатысушылар арасындағы қарым - қатынас. "Дөңгелек үстел" өткізу, нақты ахуалды талдау және басқа да әдістердің элементі болып табылады.

Групповая дискуссия — общение между двумя и более участниками в какой-либо обучающей ситуации. Может быть элементом круглого стола, обсуждения конкретной ситуации и других методов.

Топтық тренинг - тиімді өзара байланысқа түсетін топты құру үрдісі барысында аудиторияны оқыту әдісі. Топтық тренингтің мақсаты болып қатысушылардың өзін өзі ұстау қағидаларын өзгерту және олардың көшбасшылық қабілеттерін дамыту.

Групповой тренинг — метод обучения аудитории в процессе построения эффективно взаимодействующей группы. Имеет своей целью изменение поведенческих принципов и (или) развитие лидерских способностей обучающихся.

Тренинг- интерактивті оқыту және тәжірибе арқылы оқыту әдістеріне негізделген, қатысушылардың біліктілік деңгейін және олардың қандай да бір мәселеге деген көзқарасын өзгертуге бағытталған топтық оқыту шарасы.

Тренинг (англ. Training) — групповое образовательное мероприятие, направленное на изменение умений участников и их отношения к чему-либо, и построенное на методах интерактивного обучения и обучения через опыт.

Тренинг/ семинар модулі - тренинг/ семинардың сипаттамасы бар құжат, оған тренинг/ семинардың мақсаты мен міндеттерінің сипаттамасы, оның мазмұны, қолданылатын әдіс пен тәсілдері және тренинг/ семинар барысында уақытты пайдаланудың сипаттамасы кіреді.

Модуль тренинга/семинара — документ, содержащий описание тренинга/семинара и включающее описание целей и задач тренинга/семинара, его содержания, методов и инструментов, которые будут использованы, и распределения времени в течение тренинга/семинара.

Тұлға - жеке адамның өзіндік адамгершілік әлеуметтік, психологиялық қырларын ашып, адамды саналы іс-әрекет иесі және қоғам мүшесі ретінде жан-жақты сипаттайтын ұғым. Адамның әлеуметтік қасиеттерінің жиынтығы, қоғамның даму жемісі және белсенді қызмет ету мен қарым-қатынас орнату арқылы жеке адамды әлеуметтік қатынастар жүйесіне енгізудің жемісі.

Личность - это целостность социальных свойств конкретного человека, “продукт общественного развития и включения индивида в систему социальных отношений посредством активной деятельности и общения”. (Ядов) Это понятие употребляют, когда хотят подчеркнуть отличия этого человека от других.

Тұрмыс деңгейі - елде тұтынылатын тауарлар мен қызметтің орташа саны мен сапасын сипаттайтын көрсеткіш.

Уровень жизни (англ. Living standard(s), standard(s) of living) – показатель, характеризующий среднее количество и качество товаров и услуг, потребляемых в стране.

Тұрмыстық зорлық - бір отбасында немесе бір үйде тұрып жатқан адамдарға көрсетілетін зорлықтың бір нысаны. Көп жағдайда ол ерлі-зайыптылар немесе аталар мен балалар арасында көрініс табады. Агрессиялық мінез-құлықтың көптеген үлгілері криминалдық бұзақылық деңгейіне жетпейді, сондықтан жәбірленушілерге құқық қорғау органдарына шағым айту қиынға түседі. Тұрмыстық зорлық салдары зорлық көрсету актісі аяқталғаннан кейін де жалғасуы мүмкін, себебі агрессор жәбірленушіні қайта ұрып-соғып, ұдайы қорқынышта ұстайды. Тұрмыстық зорлық мәселесін шешу және оның алдын алумен дағдарыс орталықтары айналысады.

Бытовое насилие (англ. Domestic violence) – одна из форм насилия над людьми, проживающими в одной семье или доме. Чаще всего проявляется между супругами или родителями и детьми. Многие модели агрессивного поведения не достигают уровня криминальных нарушений, поэтому пострадавшим трудно обращаться в правоохранительные органы. Последствия бытового насилия могут проявляться даже после того, как сам акт насилия прекратился. Агрессор держит пострадавшего в постоянном страхе, угрожая повторным избиением. Решением проблемы и предотвращением бытовой насилии занимаются кризисные центры.

Ұлттық мәдени бірлестіктер мен орталықтар - белгілі бір ұлттың тарихын, тілін, дәстүрін қайта жаңғыртып сақтаумен

айналысатын ұйымдар. Ұлттық мәдени орталықтардың қызметі мемлекет құраушы ұлттан басқа ұлт өкілдері (саны аз ұлттар) үшін жүзеге асырылады. Біздің елімізде институционализация нысаны ретінде қазақстан халқы ассамблеясы болып табылады.

Национально-культурные объединения и центры (англ. National-cultural associations and centers) – это организации занимающиеся возрождением и сохранением самобытности культурных традиций, языка, истории какой либо национальности. Деятельность национально-культурных центров осуществляется для представителей государство не образующих национальностей (национальных меньшинств). В нашей стране формой их институционализации является Ассамблея народов Казахстана.

Үйлестіруші - қандай да бір жалпы іс шара мен бағдарламаның барлық бөліктерін жүзеге асыруды үйлестіретін лауазымды тұлға.

Координатор - должностное лицо, осуществляющее согласование всех частей какой-либо единой программы, мероприятия и т. д.

Үкіметтік емес халықаралық ұйымдар - мемлекетаралық келісім негізінде емес, жеке немесе заңды тұлғалардың бірігуі нәтижесінде құрылған, қызметі үкіметтің ресми сыртқы саясатынан тыс жүргізілетін ұйымдар.

Международная неправительственная организация (англ. International NGO) - международная организация, не учрежденная на основании межправительственного соглашения.

Үстеме пайда салығы - салыстырмалы түрде жақсырақ табиғи жағдайдағы қызметтен немесе өндірілген өнімді

рыноктың салыстырмалы түрде жақсырақ жақырақ жағдайында өткізуден алынған қосымша пайда үшін төлем.

Налог на сверхприбыль (англ. Excess profits tax) – платеж, осуществляемый налогоплательщиками за дополнительную прибыль, полученную от деятельности в относительно лучших природных условиях или от реализации добытой продукции в относительно лучших условиях рынка.

Үстеме шығындар - жекелеген бұйымдарды өндірумен немесе жұмыс түрлерін орындаумен тікелей байланысты емес, өнімнің бүкіл шығарылуына немесе қызметтердің бүкіл көрсетілуіне жатқызылатын, негізгі шығындарға қосымша шығындар. Үстеме шығындарға: үймереттерді, ғимараттарды және жабдықты ұстауға, пайдалануға және ағымдағы жөндеуге жұмсалатын шығындар, әлеуметтік сақтандыруға, басқа да міндетті төлемдерге және әкімшілік басқарушылық қызметкерлерге, т.б. аударымдар жатады. Үстеме шығындар өнімнің өзіндік құнына енгізіледі.

Накладные расходы (англ. Over head expenses) – дополнительные к основным затратам расходы, не связанные непосредственно с производством отдельного изделия или вида работы, относимые на весь выпуск продукции или услуг. К накладным расходам относятся: расходы на содержание, эксплуатацию и текущий ремонт зданий, сооружений и оборудования, отчисления на социальное страхование и другие обязательные платежи, содержание и заработную плату административно-управленческого персонала и т.д. Накладные расходы включаются в себестоимость продукции.

Фандрайзинг- белгілі бір жобаны іске асыруға немесе жалпы ұйымның қызметіне

қажетті, ұйым өз бетімен қамтамасыз ете алмайтын, қаржылық және басқа да ресурстарды (адами, материалдық, ақпараттық и т. б.) тарту үрдісі.

Фандрайзинг, иногда фандрейзинг (англ. Fundraising) — процесс привлечения денежных средств и иных ресурсов (человеческих, материальных, информационных и т. д.), которые организация не может обеспечить самостоятельно и которые являются необходимыми для реализации определенного проекта или своей деятельности в целом.

Фасилитация- көмекші рөлінің пайдасына сараптаушы рөлінен бас тартатын, жүргізушінің ерекше ұстанымы. Тренердің міндеті жаңа тәжірибені қалыптастыру үрдісін қолдау («фасилитациялау») болып табылады. Фасилитацияда, оқыту және нұсқау беруден айырмашылықта, қолданылатын әдістердің нәтижесінде топтың ішінде тиімді үрдістер жүзеге асырылғандықтан, топ мүшелері оқыту мен өзгерістер енгізу құралына айналады. Тренерлер жағымды және талапқа сай мінез құлық қалыптастырады. Мінез құлық формасы туындалған жағдаятқа тәуелді және ол жағымды атмосфераны құруға және сақтауға бағытталуы қажет.

Фасилитация (англ. facilitate — помогать) — особая позиция, которую занимает ведущий, отказывающийся от роли эксперта в пользу роли помощника. Задача тренеров заключается в том, чтобы поддерживать («фасилитировать») процесс формирования нового опыта. Фасилитация, в отличие от преподавания и инструктажа, использует такие методы, благодаря которым в группе разворачиваются эффективные процессы, превращающие группу в средство обучения и перемен. Тренеры моделируют благоприятное и желаемое поведение. Форма поведения зависит от соответствующих ситуаций, и

должна быть нацелена на установление и сохранение благоприятной атмосферы.

Форум - белгілі бір тақырып аясында қарастырылатын ұйымдасқан процесс, онда сөйлеушілер егер аудиторияның ықыласын өзіне аудара білсе, шектеусіз уақытта сөйлей алады.

Форум — Особым образом организованный процесс обсуждения какой-либо темы, при котором выступающие могут говорить без ограничения времени при условии, что им удастся удерживать внимание аудитории.

Халықтың жұмыспен қамтылуы - оқуды, әскер қатарында қызмет етуді, үй шаруашылығын жүргізуді, балалар мен қарттарды күтуді қоса есептегенде халықтың еңбек етуге қатысуы. Экономикалық ғылымда халықтың жұмыспен қамтылуы мына көрсеткіштерді көрсететін жүйемен сипатталады:

-халықтың белсенді бөлігінің қоғамдық өндіріске толық тартылуы;

-жұмыс орындары мен еңбек ресурстарының теңдестірілу деңгейі;

-жұмыспен қамтылудың халықтың әлеуметтік-экономикалық талаптарына сәйкестігі.

Занятость населения (англ. Employment) – участие населения в трудовой деятельности, включая учебу, службу в армии, ведение домашнего хозяйства, уход за детьми и престарелыми. В экономической науке занятость населения описывается системой показателей, отражающих:

-полноту включения в общественное производство активной части населения;

-уровень сбалансированности рабочих мест и трудовых ресурсов;

-соответствие занятости социально-экономическим запросам населения.

Халықтың әлеуметтік қорғалуы - заңмен бекітілген (экономикалық, құқықтық, әлеуметтік) инфляция, жұмыссыздық, кедейлік сияқты тұрақсыздану факторларына қарсы әрекет ретінде қолданылатын кепілдіктер жүйесі.

Социальная защищенность населения (англ. Social protection of population) – система гарантий, закрепленных законом (экономических, правовых, социальных), противодействующих дестабилизирующим факторам таким как инфляция, безработица, бедность.

Шағын топ - қарым -қатынас және бірлесіп қызмет жасау барысында бір мақсат, ортақ мүдделер және қажеттіліктер бойынша бірлескен құрамы аз адамды қамтитын әлеуметтік топ. Бір - бірімен жекелей және тікелей қарым-қатынаста болғандықтан топ құндылықтары мен өзін-өзі ұстау қағидаларының қалыптасуына әкеледі.

Группа малая — малочисленная по составу (2-25 чел., наиболее эффективна 5-7 чел.) социальная группа, члены которой объединены единой целью, сходными интересами и потребностями в общении и совместной деятельности, находятся в непосредственном личном контакте друг с другом, что приводит к возникновению групповых ценностей и норм поведения.

Шеберхана - нақты белгілі нәтиже алуға бағытталған топта жұмыс істеу.

Мастерская (англ. workshop) — работа в группе, направленная на получение четко определяемых результатов (решений).

Ынтымақтастықта оқыту - бұл білім алушылардың аз тобын қолдану моделі. Оқу тапсырмалары төмендегідей құрылады: ко-

манда мүшелері өзара тығыз байланыста және өзара бірі біріне тәуелді болады, сонымен қатар материалды игеру мен тапсырмаларды шешуде мейілінше өз бетінше дербес болады.

Обучение в сотрудничестве (англ. cooperative learning) — это модель использования малых групп обучающихся. Учебные задания структурируются таким образом, что все члены команды оказываются взаимосвязанными и взаимозависимыми и при этом достаточно самостоятельными в овладении материалом и решении задач.

Іскерлік ойындар - әр түрлі кәсіптік немесе өзге әрекеттердегі жағдайларда берілген ережелер бойынша басқарушылық шешімдерді табудың имитациялық әдісі.

Деловые игры (англ. Business games) – метод имитации выработки управленческих решений по заданным правилам в различных производственных ситуациях.

Іскерлік ынтымақтастық қауымдастығы - жекелей мемлекеттердің немесе бірнеше мемлекет топтарының фирмаларымен ынтымақтастықты жолға қою үшін, үлестік негізінде құрылатын және мемлекеттік, кооперативтік және басқа кәсіпорындар мен ұйымдарды біріктіретін ұйым. Мұндай кез келген қауымдастық толық коммерциялық шаруашылық есеп, өзін-өзі қаржыландыру және валютамен өзін-өзі өтеу қағидаттары бойынша әрекет ететін заңды тұлға.

Ассоциация делового сотрудничества (англ. Association for business cooperation) – организация, создаваемая на долевых началах и объединяющее государственные, кооперативные и иные предприятия и организации для налаживания сотрудничества с фирмами отдельных стран или групп стран.

Любая такая ассоциация действующая на принципах полного коммерческо-хозяйственного расчета, самофинансирования и валютной самоокупаемости, является юридическим лицом.

Экология - социология бөлімі, мұнда адамның және қоршаған ортаның қарым-қатынасы проблемалары қарастырылады. Заңтануда экология табиғи ортаны құқықтық қорғау объектісі ретінде қарастырылатын экологиялық құқық санаты болып табылады.

Экология (англ. Ecology) – раздел социологии, в которой рассматриваются проблемы взаимоотношений человека и окружающей среды. В юриспруденции экология является категорией экологического права, рассматривающего природную среду как объект правовой защиты.

Экологиялық қауіпсіздік - жеке адамның, қоғамның және мемлекеттің өмірлік маңызды мүдделері мен құқықтарының қоршаған ортаға антропогендік және табиғи әсер ету нәтижесінде туындайтын қатерлерден қорғалуының жай-күйі.

Экологическая безопасность (англ. Ecological security) – состояние защищенности жизненно важных интересов и прав личности, общества и государства, возникающих в результате антропогенных и иных воздействиях на окружающую среду.

Экономикалық дағдарыс - өндірістің елеулі түрде құлдырауы, қалыптасқан өндірістік байланыстардың бұзылуы, кәсіпорындардың банкротқа ұшырауы, жұмыссыздықтың көбеюі және нәтижесінде – тұрғындардың жақсы тұрмысы, өмірлік деңгейінің төмендеуі түрінде көрінетін, елдің экономикалық жағдайының күрт нашарлауы.

Экономический кризис(англ. Economic crisis) – резкое ухудшение экономического состояния страны, проявляющееся в значительном спаде производства, нарушении сложившихся производственных связей, банкротстве предприятий, росте безработицы и в итоге – в снижении жизненного уровня, благосостояния населения.

Энерджайзер ойындары (сергіту жаттығулары) - адамның күш қуатын көтеруге арналған жаттығулар.

Игры-«энерджайзеры» (разминки) (англ. energizer — активизатор) — упражнения для поднятия энергии.

ҮЕҰ Сараптама Орталығы Қазақстанның «Шеврон» корпорациясының қолдауымен «Қазақстанда азаматтық қоғам мүмкіндігін дамыту бастамасы» жобасының аясында Халықаралық Бизнес Академиясында құрылған. Сараптама Орталығын мақсаты: мейілінше сапалы қызмет көрсету мен халықтың мүддесін қорғау үшін азаматтық секторды мүмкіндігін нығайту болып табылады. ҮЕҰ Сараптама Орталығының жобалары туралы мәліметті www.ngoexpert.kz сайтынан таба аласыздар.

«Шеврон» корпорациясы әлемде біріктірілген ірі энергетикалық компаниялардың бірі. Штаб-пәтері Сан-Рамон қаласында орналасқан (АҚШ, Калифорния штаты). "Шеврон" мұнай-газ өнеркәсібі қызметінің барлық салаларына: көмірсутектерді барлауға, өндіруге, тасымалдауға және өткізуге қатысады, сонымен бірге мұнай-химия өнімдерін өндіру, оларды бөлшек сауда бағасымен сату ісімен де айналысады. Кроме того, компания вкладывает инвестиции в развитие возобновляемых источников энергии и передовых технологий. «Шеврон» Қазақстандағы ең ірі жеке меншік мұнай өндіруші компания болып саналады және екі ірі Теңіз және Карашығанак кен орындарының акциялар пакетіне ие. «Шеврон» корпорациясы Каспий құбыр жүйесі консорциумында ірі жеке меншік акционер болып табылады.

Орталық Азияның Еуразия Қоры (ОАЕҚ) – 2005ж құрылған аймақтық қоғамдық ұйым. ОАЕҚ қоғамдық және жеке қорларды жинақтап, адамдардың өз болашақтарын құруда жергілікті қауымдастықтың қолдауымен азаматтық, экономикалық берекесін көтеруге тырысады. ОАЕҚ Еуразия Қорының жұмысын жергілікті институт ретінде жалғастырады. Еуразия Қоры – коммерциялық емес, жекеменшік ұйым, ол 1993 жылдан бері Орта Азияға 40 миллион доллар ақша аударды. ОАЕҚ-ның жобалары туралы толық ақпаратты мына сайттан таба аласыздар: [http://www.ef-](http://www.ef-ca.kz)

[ca.kz](http://www.ef-ca.kz)

Пайдаланған әдебиеттер:

Насырова, М.Р. Юридический русско-казахский толковый словарь-справочник = Орысша-қазақша заңдық түсіндірме сөздік-анықтамалық / М.Р. Насырова, С.П. Гуляева.- Алматы: Жетіжарғы, 2008.- 764б.

Насырова, М.Р. Экономика и право. Русско-казахский толковый словарь-справочник = Экономика және құқық: Орысша-қазақша түсіндірме сөздік-анықтамалық .- М.Р. Насырова, С.П. Гуляева.- Алматы: Жетіжарғы, 2011.- 680с.

Насырова, М.Р. Современный экономический русско-казахский толковый словарь - справочник: справочное издание / М.Р. Насырова.- Алматы, 2003.- 880 с.

Оразалин, К.Ж. Русско-казахский толковый словарь по современной экономике/ К.Ж. Оразалин.- Алматы: LEM, 2001.- 344 с.

Сабырбаев, Б. Экономикалықтерминдердің орысша - қазақша түсіндірмесөздігі / Б. Сабырбаев.- Алматы: Қазақстан, 1993.- 112 б.

Сабыкенова, З.С. Русско - казахский налогово - правовой толковый словарь .- Алматы: Жетіжарғы, 2005.- 224с.

Уикипедия, Қазақша Ашық Энциклопедия - kk.wikipedia.org/wiki/Саясаттану